

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 7 DECEMBER 1913.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.BITR. REDAKTÖR: ERNST HOGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

Fredrik

För Idun af D:r

RIKTIGT OFÖRFALSKAD SKÄ-
ning är Sveriges nu lef-
vande främste kritiker icke.
Härill erfordras att vara född
"söder om landsvägen" mel-
lan Malmö och Ystad, som bröderna Teg-
nér och professor Bendz, för att icke
nämna Ola Hansson och Hans Larsson.
Böök är Kristianstadsbarn och följaktli-
gen son af en trakt, som på nära håll löper
ut i Småland och Blekinge. Folket där är
karskare i sinnet och har snabbare blod än
de mera försiktigt mediterande sydska-
ningarna.

När Fredrik Böök i januari 1901 inskrefs
som student vid Lunds universitet var han
en i många afseenden märklig 17-åring.
Han hade vid det laget börjat växa från sin
tidigaste berömmelse att vara den förste,
som passerade Helgaåns nallfrusna is och
den ende utom solarn, som njutit Kristian-
stadsslättens något karga skönhet från
stadens högsta skorsten. Några välvilligt
uppmärksammade essayer från 16-åringen
gafvo nu riklinjer åt en bana, som redan
hunnit en betydande stigning, innan ännu
den unge litteraten upphört att med fram-
gång täfla om första priset i "fristående
hopp utan ansats" i den idylliska frädgår-
den vid Adelgatans studenthem i Lund.
Efter hand som Fredrik Böök emellertid
vande den fidskriftsläsande allmänheten att
nämna hans namn bland ceux qui
comptent, tog han sina kandidat- och
licentiatexamina, och när den nye kriti-
kern hösten 1907 med sin digra gradual-
afhandling om Romanens och pro-
saberättelsens historia i Sve-
rige intill 1809 med ens tog sin
plats bland svenska litteraturforskare, hade
han redan några år tidigare debuterat med
ett par litteraturhistoriska förståhans studier
öfver Fredrik Cederborgh. Docenturen i lit-
teraturhistoria vid Lunds universitet och plat-
sen som litteraturkritiker i Svenska Dagbla-
det kommo ungefär samtidigt med doktors-
afhandlingen. Sedan dess äro Bööks data
desamma som hans böckers, och de äro red-
dan icke få.

Ofvanstående halft på lek nedkastade bi-
drag till vår kritikers och forskares historia
är kanske, riktigt besedt, icke utan samman-
hang med den bild ett närmare studium af
hans skrifter ger. Redan takten i denna

Lina Jonns Eftr. foto.

marsch anger i själfva verket ett temperament
och en aptit på lifvets uppgifter, som bott-
nar i sunda och starka instinkter. En orubb-
lig lifsbejakelse är också grunddraget i den
åskådning, som uppbär Bööks hela verksam-
het som kritiker. Här är det tillåtet att tala om
verksamhet och åskådning, ty Böök är mot-
satsen till den kritikertyp, som likt en eols-
harpa oemotståndligt dallrar för diktingens
alla vindar. Mot teorin om konsten för
konstens egen skull sätter han resolut sin
fordran på konstens sammanhang med lifvets
makter. När det rena estetiska bedömandet
åtnöjer sig med skönhetssensationer och tek-
nisk fulländning, begär Böök att få pröfva
konstverkets halt äfven med utgångspunkt
från de intellektuella och moraliska kategori-
erna. Vi ha här att göra med å ena sidan
en stark elisk ansvarskänsla, å den andra en
utprägladt intellektuell läggning, det klara
och skarpa hufvudets kraf på reda och

Böök

Herman Söderbergh

sammanhang i tankelif och tankebygg-
nader.

Den position, som intages med sådana
förutsättningar, har väl i alla liden drifvit
sin innehafvare ut i stridslinjen. Men när
Böök aldrig har tvekat att draga sitt goda
svärd mot allsköns dekadans och frivolitet,
mot tygellöshet och osundhet i diverse
modern dikning, så har gesten aldrig varit
den pryda och sårade oskuldens, som
önskar rosenskimrets slöja öfver den bru-
tala verkligheten. Man har tvärtom alltid
här kunnat spåra den lifsstarka manlighe-
tens ömkan inför den fullighet, den djupa
brist på lifsvärden och idealitet, som näs-
tan ofelbart koncentrerar liffsupplevel-
serna kring en steril och orkeslös erotik.
Det är därför långt ifrån någon motsä-
gelse, när Böök ena gången obarmhär-
ligt afslöjar den gapande tomheten i t. ex.
Hjalmar Söderbergs epikureiska kviehism
och en annan gång står djupt gripen inför
den verkligt liffyllda bild af lidelsens öde-
läggande makt, som går raserande fram
öfver ett människolif i en af 1700-talets
mästerromaner, Manon Lescaut.

Det intellektuella krafvet på tankereda
lika mycket som den sunda rätträdighe-
tens reaktion mot vissa utslag af det
Strindbergiska temperamentet har hindrat
Böök från att förbehållslöst instämma i
jublet kring den svenska prosans mästare,
och om han också i stridens hetta svängde
lansen så pass oförfärdt, att han gaf sig
själf någon blotta, så kan det likväl ifråga-
sättas, om vårt språk har ett mera träffande
Strindbergsporträtt än Bööks ord på 60-års-
dagen.

Positivt verklighetskraf förmådde sig åter-
igen med fordran på förståndsmässig klar-
het, när Böök på sin tid gjorde tabula rasa
med den uppblåsta själfbespegligen hos
några unga Uppsaladiktare, som sökte ut-
tryck för nya dunkla sensationer och en ny
lika dunkel lifsbild i ett nytt språk, som var
på väg att bilda skola, men lyckligtvis al-
drig hann bli gammalt.

Det är liknande utgångspunkter, som göra
Böök reserverad mot all litteratur, där ett full-
ändadt yttre savoir-faire förgäfvades söker öf-
verskylla den inre torra, som betingas af
brist på lifserfarenhet i djupare mening, liksom af
en viss matthet i intelligens och fantasi. Hur
ofta höra vi honom ej ironisera öfver den re-
spekt så många diktare betyga den psykolo-

giska detaljen eller de impressionistiska smådragen i den yttre verklighetsbilden, medan det sällan bjuds på människo- och miljöskildring i stort med den allsidiga belysning, som endast erfarenheten eller intuitionen, buren af en frodig fantasi, förmår skänka åt en framställning af handling och realiteter, af individers och släkters brottnng med starka lifsmakter.

Den allmänna lifssyn, som framträder i Bööks verk, och som har sin personliga rot i en innerst optimistisk lifstro, är tydligen färgad af sekelöfvergångens nya filosofiska orientering. Materialismens återfåg, den tillbakavärande respekten för religiösa värden och värden öfver hufvud, betonandet af de djupaste mänskliga grunderfarenheternas primat och af instinkternas och intuitionens betydelse som kunskapskälla, allt detta är allmänna tidsdrag, som Böök kunnat assimilera med sin innersta person. Öfver hufvud är anknytningen till filosofiska linjer ett betydelsefullt drag i hela hans produktion, essayistens såväl som vetenskapsmannens. Af dem som utöfvat ett afgörande inflytande på hans världsbild äro väl främst att nämna Kant och i senare tid Bergson; starka och varaktiga intryck tyckas också ha kommit från Schopenhauer, så vidt det nu är tillåtet att döma där om för en, som blott genom grind eller staket kan bestå sig en tillt i filosofiens lustgårdar.

Det är därför ganska naturligt, att vi finna Böök redan från början mindre bevågen mot det s. k. åttiotalet, liksom också att den nya diktning, som aflöste tendens- och gråvåderslitteraturen, i honom haft sin hängifnaste tolk. Det är särskildt att märka, hur starkt Böök har understrukit den hufvudsakligen ur fransk bolten uppvuxna naturalismens oförenlighet med svenskt lynne, och hur han i nittioalet sett icke minst en de djupast nationella instinkternas renässans. Det är också i öfverensstämmelse med hans allmänna lifssyn, som det tidigare nittioalets esteticism med dess hufvudbetoning af skönhetsglädjen och lifsnjutningen i långt mindre grad har hans hjärta än den senare allt starkare orienteringen mot viljelifvets problem och "de djupare känslornas orgelmusik".

I en produktion så starkt innefattad i en markerad lifsåskådnings ram är det gifvet att de politiskt-sociala synpunkterna, särskildt i en tid som vår, ha sin gifna plats. Här tangera vi det område, dit den, som skrifer dessa rader, måste förlägga Bööks begränsning. Till att börja med är det visst, att hans med hvarje år allt mera framträdande konservativa sympatier logiskt sammanhänga med här framhåfda drag i hans personlighet. Hans starka och frodiga lifskänsla och den därpå grundade respekten för lifvets brokiga mångfald på godt och ondt måste reagera inför sträfvan, i hvilka han ser ett fåfängt försök att rubba naturens grundlagar. För en skarpt genomskådande intelligens ligger icke heller den uppläckten långt borta, att åtskillig optimistisk idealism bottenar i en ungdomlig obekantskap med människonaturen eller i en alltför lättvindig förenkling af de problem, som ett ömtåligt, i det oändliga förgrenadt samhällsmaskineri ställer. Men när Böök möter det mesta af reformatorisk sträfvan efter vänsterlinjer med en skeptisk misstanke, att vederbörande ej tillbörligt synat det invecklade och gedigna mönstret i den bastanta väf, som benämnas status quo, innan de gått att sömma sina framlidsdrömmars lätta silkesväd, så synes han mer än tillåtligt bagatellisera den djupaste driften i hela sträfvan. Han synes

sakna förståelse för, att det är möjligt att, sedan bindeln fallit, med öppen blick för de oändliga komplikationerna orubbligt fortsätta på den mark, ur hvars grund trots allt det lyssnande örat förnimmer rättfärdighetskraftvets brusande och manande sorl. Det kan svårigen förnekas i detta sammanhang, att hur prisvärd än, äfven hos en kritiker, den fasta strukturen och den säkra hållningen är, så vill det mycken själfpröfning till, särskildt hos honom, för att icke tendensen skall inverka störande och förrycka det lugna bedömandet. I denna punkt har nog Böök en del svaghetssynder att taga på sig. — — —

Det drag, som främst karaktäriserar Bööks kritiska konst, liksom hans litteraturhistoriska forskning, är den intuitiva upptäckarblicken och den med skärpa genomförda analysen. Ingen har före honom så mäktat söka sig in till den punkt, där ett diktverks trådar löpa samman, för att från den punkten följa förgreningen och lägga inslag och ränning i dagen. Här påminner man sig ovillkorligt i första rummet hans många ypperliga analyser af Hallströms djupa, rikt gestaltade konst. Här bär för öfrigt journalistens dagsverke vittnesbörd i en mångfald artiklar lika väl som vetenskapsmannens forskningsresultat. — I afhandlingen om romanens och prosaberättelsens historia torde det mest betydelsefulla ligga just på denna punkt. Helt visst lyckades det Böök att här lägga nya sidor i dagen hos gamla kända diktverk, där tidigare ett forskaröga glidit förbi eller icke sett tillräckligt djupt. I detta afseende äro några af hans smärre afhandlingar i Samlaren särskildt märkliga. "Prosabidrag af fru Lenngren i Stockholms-Posten" liksom behandlingen af några liknande Stagneliusproblem synas oss sällspordt vackra bevis på den högsta formen af vetenskaplig talang: en rörlig fantasi, som spårar djärfva problem och igångsätter den skarpsinniga analys, som löser dem. — Allra längst når Böök på detta område i det arbete, som hittills betecknar nöjdpunkten af hans alstring, den i höst utkomna "Svenska studier i litteraturvetenskap". Denna bok angifves i företalet vara "uttryck för en sträfvan att öfvervinna den ensidiga historism, som präglar den vetenskapliga behandlingen af diktningen, och som lägger hufvudvikten på studiet af relationerna mellan verken". Det är otvivelaktigt, att svensk forskning här står inför något väsentligen nytt. Naturligtvis har det hos oss som annorstädes i mer än hundra år varit en hufvudsak för det litterära bedömandet att belysa diktens och diktarens förhållande till hvarandra. Men det är visst, att i samma mån som den litterära forskningen anlägger en modern kritisk-historisk metod, i samma mån ligger det också nära till hands, att litteraturvetenskapens specifika egenart träder i skuggan, medan en för stark dager faller öfver de mera yttre sidor, som den har gemensamma med den egentliga historien. "Snillen" och deras verk äro "oändliga storheter", imponderabilia. De kunna icke rekonstrueras efter några konstens regler, de äro åtkomliga i djupaste mening endast inifrån för ett i någon mån kongenialt medkännande. Det är just denna forskning inifrån, som med oförliknelig talang genomföres i Bööks bok, och det är i dokumenterandet af den inre metodens vidtgående möjligheter som boken har sin afgörande principiella betydelse. Det är omöjligt att här ingå på detaljer. Allt är nästan lika lockande. Kanske i alla fall att det mest gifvande i boken är den skarpsinniga undersökningen af Snoilskys sociala diktning. Med

reservation för några detaljer, där Böök synes pressa tesen något väl hårdt, kan man uttala idel beundran för denna öfverlägset genomförda studie. När Böök här upprepade gånger påvisar, hur i Snoilskys tredje och fjärde samlingar en mångfald dikter, där ingen hittills annat något utanför det episka ämnets ram, i själfva verket med sina innersta trådar sammanhänga med det sociala problem, som under större delen af 80-talet behärskade Snoilsky, så har han på ett synnerligen verkningsfullt sätt ådagalagt hvad hans metod duger till i fråga om att klargöra diktverkens tillblifvelseprocesser.

Har Böök i högsta mått den analytikerns drift, som oemotståndligt söker sig till det väsentliga, så har han också i lika hög grad den kombinerande och skapande fantasiens förmåga, som utmärker syntetikern. Ingenstädes framträder detta starkare än i den lysande konst, hvarmed han förmår ge afrundad gestaltning åt skilda diktarter. Vår litteratur äger näppeligen mera betydande porträtt än dem Böök gifvit af exempelvis Runius, Stagnelius, Heidenstam, Fröding, Selma Lagerlöf och Strindberg i samlingen Stridsmän och sångare (1910) eller af Maurice Barrès i Studier och ströftåg (1911). I detta sammanhang bör icke heller förbigås den ypperliga teckningen af *Levertin* som kritiker och forskare.

I porträtten gör sig Bööks rent formella konstnärskap måhända mer än annorstädes gällande. Frånsedt några rent yttre redaktionella bristfälligheter i de tidigaste arbetena och en något för stark ordrikedom här och hvar, när hans språkliga konst oflast fram till mästerskapet. Med hvilken intim själfullhet och poesi är icke den vackra minnesrunan till Thorild tecknad, och hur sköna falla icke orden vid Gustaf Frödings död, med ett rekviems solenna klang och stilla andaktsfullhet! Hur mycket af en verklig diktare Böök rymmer, får man en liflig känsla af i den mästerliga teckningen "Journalister på 1700-talet" (Stridsmän och sångare). Där om vittnar också den rikedom på träffande bilder, som blänker fram i hans stil. Det mäktigaste som sagts om Strindberg ljuder oss till mötes i den praktfulla bild, som avslutar artikeln på 60-årsdagen. En jämförelse mellan den rika orkestreringen i den ståtliga symfonien till Heidenstams 50-årsdag och den enkla kraft och märgfullhet, som utmärker stilen i essayen om Kleist, ger spännvidden hos denna språkliga talang. — Ännu en sida af Bööks ordkonst är värd att nämnas, därför att den just inte är alltför vanlig hos oss: det är hans kvickhet. Hur besvärlig den kan vara, när den i lyckliga ögonblick slipper riktigt lös, det visade den lilla fejden förliden jul mellan sakkörarna för respektive docenten Löök och författaren Henrik Rissler. Till och med ett så fyndigt ingenium som den senares ombud blef till sist förbrylldt och lämnade finget med en oestetisk smäll i dörren. — — —

Den vidsträckt beläsenhet och stora lärdom, som framträda i Bööks alstring, och den enastående produktivitet, som redan fyllt många volymer, af hvilka ett par bära en omiskännlig mästarpregel, tala om förutsättningar i stor stil. Besinnar man dessutom, att det är en 30-årig kritiker och forskare, som här varit föremål för en tyvärr alltför summarisk teckning, så synes man kunna ha grundad anledning till den förhoppningen, att vi här stå inför en framtida svensk kulturpersonlighet af mer än vanliga mått.

Prenumerationspris:		Iduns Byrå o. Expedition,		Stockholm,		Annonspris:	
Vänl. upplagan:		Praktupplagan:		Mästernamnelsgatan 45.		Pr millimeter enkel spalt:	
Helt år..... Kr. 6.50	Helt år..... Kr. 9.—	Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.	25 öre efter text. Utländska annonser: 30 öre å textside. 30 öre efter text: 35 öre å textside. 20 % förh. 20% förhöjning för särsk. begärd plats. för särsk. begärd plats.			
Halft år..... > 3.50	Halft år..... > 4.50	Kl. 10—4.	Kl. 9—6.				
Kvartal..... > 1.75	Kvartal..... > 2.25	Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.	Riks 86 59. Allm. 43 04.			
Månad..... > 0.75	Månad..... > 0.90	Kl. 11—1.	Kl. 9—6.				
		Verkst. direktören kl. 11—1					

Våra Hem.

SIST SKREF JAG, ATT I VÅR MODERNA bostad, sådan den vanligen inredes af den bildade medelklassen, intet rum är så föga bundet af tradition som sängkammaren. Däraf har kommit åtskillig hållningslöshet, åtskillig utsväfvande modernitet, åtskilligt torrt, fantasilöst konstruerande med utgångspunkt i den ena eller andra abstrakta principen, t. ex. en hygienisk.

Delta låter ledsammare än det blifvit i verkligheten. Hemkärleken har många utvägar att med små medel bättra på, där något fel begåtts. Och hela olyckan, om det nu varit en sådan, skulle också kunna vändas i godo. Ty om man har saknat stöd och däraf blifvit osäker och trefvande, så kan samma sak också kännas som större frihet och styrka i samma stund man vunnit klarhet öfver hvad man vill.

Därför är det så särskildt frestande att ge sig in på frågan, hur just en sängkammare borde inredas, om man finge börja från början och göra rent hus med föreställningar och vanor, som inte äro så särskildt djupt rotade, inte heller uppvuxna inifrån med någon naturnödvändighet, utan liksom planterade, och det ej alltför skickligt.

Låt mig då först, för att ha utgångspunkten klar, räkna upp hvad alla ha reda på: den myckenhet möbler, hvarmed vi öfverfylla en modern sängkammare: ett par sängar, breda och låga, ett par nattduksbord, en byrå med spegel, ett linneskåp, en lavoar, en skärm, några stolar och, där man så hafva kan, en schäslong.

Hvad är att säga om detta?

Intet — om man stannar kvar i vanetankarna. Men om man börjar från början: mycket.

Kan det vara på något annat sätt då?

Jo säkert, och det till den grad, att jag lika godt först som sist får bedja mina läsare betänka, att när man en gång tillåter sig sätta i fråga det gamla och invandas lämplighet, så kan det leda därefter, att man icke ens gifter förändra det, utan vill ha något alldeles annat. Då kan det inte räknas som klander mot det nya, att det är ovanligt och främmande. Då måste man pröfva det nya på det enda ärliga sättet med frågan: hur fyller det sitt ändamål? och således allra först ha ändamålet klart för sig.

Ändamålet med en sängkammare är ju tydligt nog. Jag skall kunna sofva godt där, och jag skall i regel göra toalett där. För den skull har jag byrån och linneskåpet. I nya stadshus bygges rummet i regel som ett bland de minsta. Där är ofta så trångt, att två människor ej obehindradt kunna röra sig där. Likväl behöfvas ju så alltför väl dessa lådor och hyllor i det skrymmande skåpet och dito byrån. Denna spinkiga skärm, som blåser omkull och trots all sin magerhet gör rummet ännu trängre, när den begagnas, är ju också till för ett behof, som ej kan afvisas.

Hur härligt skulle det ej vara att slippa både byrå och skåp och skärm! Hvilket vackert rum man skulle kunna få, om man fordes möblera bara med ett enda stort sängpar och knappt något mer — naturligtvis inga

Foto för Idun af A. Blomberg.

Helena Nyblom 70 år.

NÄRMARE 50 ÅR HAR PROFESSORSKAN Helena Nyblom haft sitt hem i Sverige, dit hon hemfördes från det danska konstnärshemmet af dåvarande litteraturdocenten Carl Rupert Nyblom år 1864.

Det kan därför sägas att det är Sverige den nu 70-årigas litterära gärning tillhör likaväl som hennes bästa år, hennes lifsgärning som hustru och mor. Hennes namn är förknippadt med de gångna tiotalens litterära lif i Sverige, och i hennes "minnen", om hon ville utgifva dem, skulle helt visst inneslutas de märkligaste litterära personligheterna från en gångens tid, de märkligaste tilldragelserna i svenskt kulturlif.

I sitt andra hemland är hon också känd långt ut öfver den vida kretsen af släkt och personliga vänner. Iduns läsare, hvilka känna henne som en flitig medarbetarska i spalterna, som artikelförfattare och novellist, diktare och romanförfattarinna, som i Idun först gjorde bekantskap med hennes rolige prisbelönta herrgårdsroman "Högvalla", förena sig helt visst med lidningen i ett tack för hennes insats i den svenska litteraturen och en vördsam lyckönskan på hedersdagen den 7 december. De svenska barnen, som i många led fått glädja sig åt hennes förtjusande sagosamlingar, instämna säkerligen också.

Dem, som önska en närmare redogörelse för professorskan Nybloms litterära gärning, hänvisa vi till en utförlig artikel i Idun den 29 mars 1902 af professor Karl Warburg, skriven vid professor Nybloms 70-årsdag.

Mera om sängkammrar.

vanliga sängar i så fall, utan något alldeles extra.

Inför en så radikal brytning med modet behöfver man kanske retirera en smula och hämta mod vid tanken på, hur människor hade det ordnat, innan ännu någon byrå kommit in i världen. Sannerligen menar jag, att de i mångt och mycket hade det vackrare. Denna frängsel och splittring, denna uppdelning af det nödvändiga i många små och delvis öfverflödiga ting i stället för samling i få och reella saker är mig af hjärtat emot. Den är karaktäristisk för mycket i våra dagar, icke minst för sättet att inreda våra hem, och när jag emellanåt anfäktas en smula af blygsel öfver sysslande med ämnen, som väl både jag och andra ofta finna nog så periferiska, behöfver jag bara påminna mig den bild af samling och värdighet rumsinteriorer från vissa gångna tidevarf ägt för att återvinna lusten. Vårt sätt att föra oss, kläda oss och bo är ej blott ett sätt bland många andra att uttrycka vårt väsen, det formade är också formande, och det är vårt lufs uttryck, som ge vårt lif kontinuitet.

I någon föregående uppsats har jag snuddat vid tanken, att rummen ha sin historia. Jag skref att en praktfull baldakinsäng en gång var salongens medelpunkt och främsta prydnad. Jag kunde i viss mening ha sagt hemmets. I vår nu i så många slags rum uppdelade bostad med dess mångahanda möbler finnas några aristokrater med äldre anor eller rättare: några ättlingar, som i mera rätt nedstigande led än de andra härstamma från det ursprungligaste och nödvändigaste: matbordet, högsättestolen och sängen, motsvarande människens rum, hallen, numera degraderad, uppdelad och förändrad, samt kvinnornas rum: sängkammaren, som fått en utlöpare i salongen.

(En annan gammal släkt, kistorna, är nästan utdöd på svärdslinjen, sedan dess ättlingar i sidolinje, skåp och soffor stigit så i heder, och dess allra sista rätt nedstigande afkomling, puffen, lefver nu luggsliten någonstans på landet.)

Så länge man nu slösade sin mesta omvårdnad på dessa centrala ting, var man på den rätta vägen. Den ståt, man kunde kosta på sig, kom till värdigare, vackrare och nytligare bruk, samlad på en väsentlig och ursprungligt nödvändig sak än utportionerad jämnt öfver stort och smått. Vi kunna se bilder från renässansen, en tid, då skönhetskrafvet lefde starkare än nu, och då den rike hade råd till så mycket mer än våra dagars rike — bilder af härligt smyckade rum med kanske bara en enda dyrbar möbel och däromkring några få enkla bord och stolar, anspråkslösa nog att ej störa, också anspråkslösa nog att icke skämmas öfver grannskapet. Jag kan ej neka mig nöjet att visa bilden af en salong från slutet af 1600-talet. Man hade då under någon tid ett för resten hvarken vackert eller förnuffigt bruk: ett genom ett skrank afdelat rummet i två halfvor. I den inre och förnärmare stod en praktäng. Liggande på denna mottog värdinnan sina gästers uppvaktning, endast de förnärmigare eller mera närstående släpptes genom gallret. När stolarna icke räckte till, utbredde kavaljererna sina kappor på golfvet att sitta på. Jag menar ej att detta

KLÄDNINGAR

till Kr. 3.50 per styck är väl billigt? Sänd Eder nerfläckade och oanvändbara klädning för kemisk tvätt och prässning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet.

Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänd Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

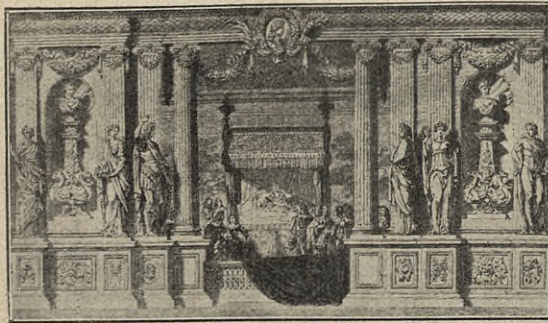
KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:

Finare Post-, Skrif-, Kopie- och Tryckpapper samt kartong.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Salong från 1600-talet. Slottsfruns mottagning.

Sängkammare från 1400-talet.

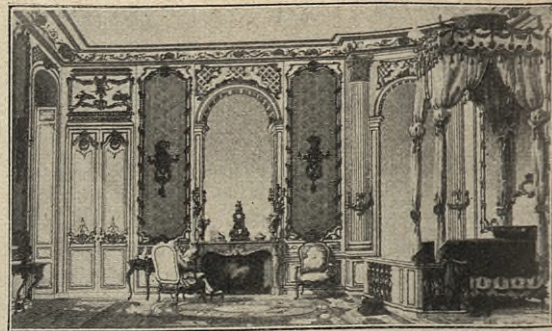
en orättvis misstanke — det har funnits gamla barbariska sekel i medeltiden, då folk i gemen var mycket renare än nu, och på min bild n:r 3, som är från 1400-talet, skall man just till med afrifningen, efter hvad det tyckes, fast i hela rummet ej finns andra möbler än säng och vagga.

Och på den andra invändningen, den om byrålådorna, ber jag få svara med en hänvisning till min bild n:r 4. Där finns bara en säng, men ändå godt om lådor.

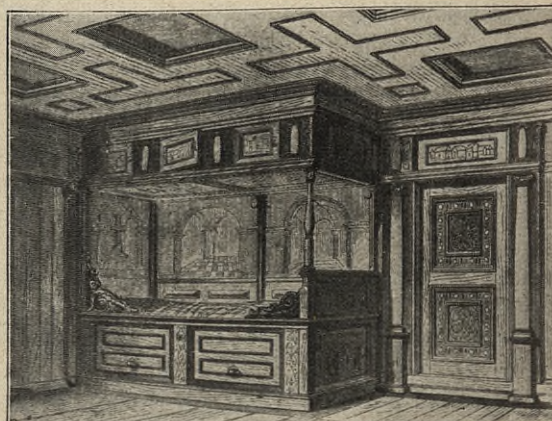
Nu är det nästan sagdt, hvad jag denna gång vill komma till, och jag håller andan af förskräckelse öfver hur befängd man skall finna min tanke att sätta byrån under sängen?

Men intet förhastande, nådiga domare, och tänk då efter, om det nu verkligen är något att hålla på, vårt nuvarande mod i sängkammariinteriörer? Att det är trångt och ohemfrefligt veta vi förut, och att det är tungt utan att vara det minsta ställigt eller imponerande, det hålla många med mig om.

En himmelsäng med sina stolpar tar ej mer plats än ett par andra sängar. Naturligtvis bäddas den med två par madrasser alldeles som dessa. Och hvad skulle det ligga för olämpligt i att utnyttja det utrymme under sängarna, som nu bara vållar besvär vid damning och golfvättning, att bygga in lådor i? Det är icke ohygieniskt eller dammigt, ty resårbottnarna läggas naturligtvis på

Sängkammare från Ludvig XVI:s tid.

En inventiös bädd från 1600-talet.

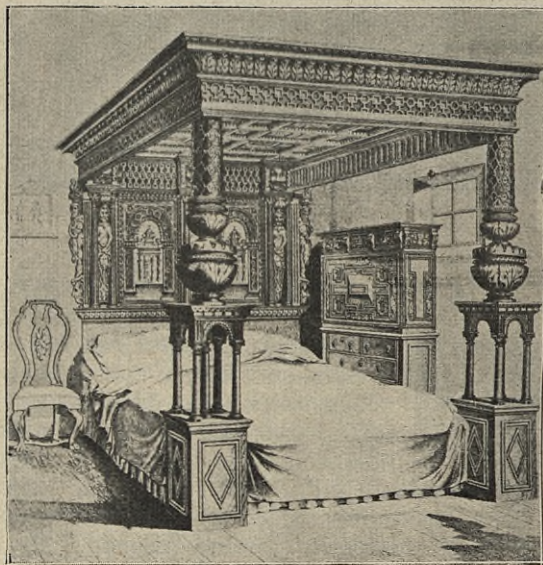
var efterföljansvärdt, det var ju en affekterad ytterlighet i en öfverfinad tid och kommande från ett då öfverförfinadt land: Spanien. Men bilden visar ju, att det icke just var hvarken för fattigdoms eller puritansk stränghets skull man möblerade så gles: för hvad det skranke kostade skulle jag nog bygga en niorumsvilla på Djursholm.

Och på min bild n:r 2, så sent som från Ludvig XVI:s tid, se vi samma princip att låta en sak dominera, detta fastän de många små lättfröliga, eleganta och oroliga möblernas tid, rokokon, då redan genomfört den förändring på ondt och godt, mest ondt, som gjort sin skada ända intill nu.

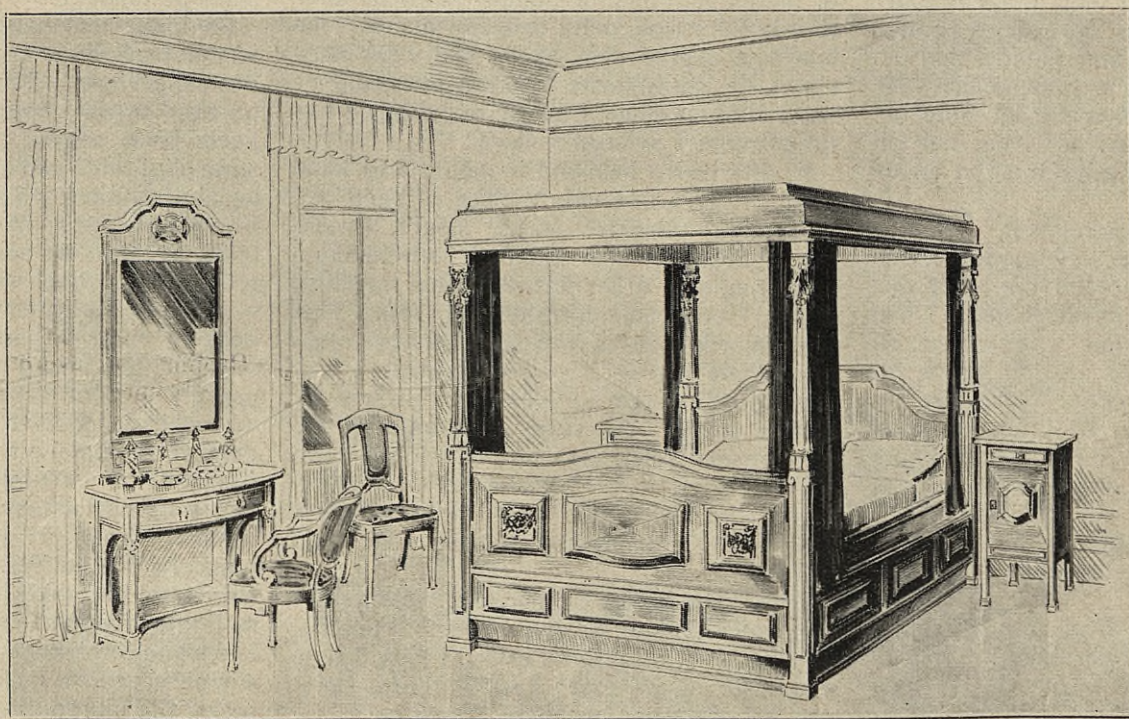
Nu vet jag väl, att mycket också kan invändas mot principen. Långt ifrån att jag vill förneka det. Och naturligtvis får den lika litet som andra principer upphäva sig till någon tyrann, som vill regera också utanför sina rätta gränser. Men några af invändningarna kunna också bemötas.

Denna grundsats om en dominerande, tongifvande pjäs i hvar interiör kan icke tillämpas i moderna förhållanden, tänker någon. Till exempel dessa rum med baldakinsängar och nästan ingenting mer, de voro kanske möjliga endast i slott, där man hade obegränsadt utrymme för toalettrum och garderober och alltså ej behöfde våra byrålådor etc., eller också äro de från så gamla tider, att man kanske då ej tvättade sig?

Det sista är nu

En praksäng från omkring 1600.

Skiss till en modern sängkammare med baldakinsäng.

ett fält underlag. Det ser knappast tyngre ut, ty det fria tomrummet under nu brukliga sängar döljes ju ändå af ett nerfallande täcke. Och för resten, det är skillnad på tyngd och tyngd — den tyngd, som verkar kraftfullt uppbyggd och väl motiverad som i en vacker baldakinsäng och den, som bara verkar saft och tyngande, som så många byråer och klädsåp. Och vidare bör man besinna, att en tung möbel tar sig bättre ut på en någorlunda fri golfyta, och det vunnas genom att byrå och skåp blefve öfverflödiga.

Här visar jag nu en teckning till en modern baldakinsäng. Naturligtvis kan idén varieras på otaliga sätt. I mångas ögon kommer det att verka en smula ålderdomligt, men det borde väl ej afskräcka i en tid, då folk vurmar för antikviteter, äkta och oäkta.

Det gör nu inte jag i nämnvärd grad, och ingenting hindrar, att en sådan här

praktig säng med stolpar och himmel, ifall typen accepteras, kan verka så "modern stil" som helst. Men jag nekade ej till, att anknytningen vid en idé, som länge varit glömd, i och för sig har en benägenhet att taga sig associationer

bland det gammaldags. Därför skall jag passa på att tala om ännu en förkärlek, som länge varit i växande hos mig under senare års trägnande med möbler: det är ekvirket och dess möjligheter, som synas mig öfverträffa nästan alla andra träslags.

För hudens vård och ansiktets skönhet

CRÈME SIMON

J. SIMON, PARIS.

K. ANDERSON

Enda skönhetsmedel som icke irriterar huden.

Hedersgåfvor egen tillverkning.

Speciella ritningar uppgöras gratis på anfordran.

Praktikatalog, ringmått gratis.

KUNGL. HOFJUVELERARE.

JAKOBSTORG 1. REGERINGSG. 19-21.

Genom någon kritiklöst antagen vana har eken varit så godt som ur räkningen för tillverkning af nya sängkammarmöblemang. Där skall man ha björk eller mahogny eller hvillackeradt. Ingen kan säga mig hvarför? Vore det bara björk eller hvitt, så skulle jag känna igen resonnemanget: då skulle det rimma på ljus och luftighet och hygien — skönt! Men mahogny är lika rart, och då förstår jag ej, hvarför inte eken duger. Om man bara lärde sig utnyttja detta virkes rika färgskala, alla de varma, rödbruna, mustiga toner det kan få! Och om man vande sig att inte betsa för jämnt! Den som sett gamla kloster- och kormöbler skall förstå mig. Med hvad uti träväg skola vi någonsin kunna åstadkomma sådana fester för ögat, som dessa fläckvis blankslitna skulpturer bjuda med svartnade botten och rödskiftande stafvar och bladornament? Hur uppkomlingsaktig och torr är inte en slät, polerad mahognnytt, jämförd med sådant!

Alltså, jag har fänt mig den säng, jag här bjuder på, utförd i någon rödsvart ek, skulpterad och profilerad utan ängslighet. Förhängen af brokad, varmt i varmt, lite guld i det gula skadar inte. Sägar kassan nej till sådan slät, så finns det präktiga kretonger nu för tiden. Inga stänger eller ringar synliga! Ett särskildt förhänge, om man så vill, inne under baldakinen, mellan de båda bäddarna. En elektrisk lampa på hvar af de båda stolparna vid hufvudgärdan. Gardinerna lär man sig snart begagna, till hvila för ögonen, när man i ljusa sommarnätter ligger med vidöppna fönster, eller när man vill läsa i fred utan att störa grannens sömn. Med dem kan man halfvägs dela rummet i två och har så toalettsskärm på köpet.

Sedan man så sluppit från den fråkiga byrån, som det ofta är så svårt att finna lämplig plats för, reder man sig med ett litet lätt placeradt, vackert toalettbord. Efter detta är jag beredd på tre skeptiska frågor:

Det blir kanske en besvärlig pjäs vid flyttingar, den stora pampiga sängen? Inte det minsta, ty nu för tiden förstå snickare sig på många konster, också att göra de största möbler på det behändigaste sätt isärtagbara.

Vidare: det blir dyrbara rum? Det är visst ej nödvändigt. Vi spara så mycket på byrå och klädskap, att kostnaden kan bli densamma som för ett vanligt sängkammarmöblemang — och hvilket har största förutsättning att bli vackert? Slulligen: det blir kanske ohygieniskt att ligga instängd bakom gardiner? Svar: hvem har sagt, att man skall ligga instängd? Att våra fäder hade gardinerna för dragets skull, behöfver väl ej tvinga oss att begagna dem på samma sätt.

Jag kan nästan hålla vad, att de flesta, som vilja våga försöket att på detta sätt bryta en dum slentrian vid möblering af sin sängkammare, skulle bli nöjda därmed i alla sina dar.

SIGGE ALMÉN.

“Min första motion”.

100 kronor som pris

tilldelas det bästa manuskriptet öfver detta ämne, insändt före den 2 januari.

Se närmare i Idun för förra veckan!

Til Sverrig.

(Ur Nye og Gamle Digte.)

DA FØRST JEG LANDED VED DIN

Kyst,

Din Strandbred syntes mig så tyst

Og dine Skær så golde,

Din Vinterlugt så strengt var ment,

Dit Forår kom så blegt, så sent,

Mod Sneens Fæstningsvolde.

Nu har jeg lært mig at forstå

Den Klippegrund, du hviler på,

Som har din Manddom hærdet,

Den Grænsevagt af Bjerge grå,

Der Ring om dine Lande slå

Og gemme Jern til Sværdet.

Jeg ved, at i din Vinternat

Du samlet har en Stjerneskat

Af lyse Visdomstanker,

Jeg ved, at skönt du synes streng,

Er bag ved Klippen Blomstereng,

Hvor Favnen fuld man sanker.

Og Plads du giver til Enhver:

Se, dine skælmske Birkefrær

Le blandt de mørke Graner.

De kende til din Friheds Lov,

Derfor din Jord har blandet Skov,

En Hær med mange Faner.

Der er en Renhed i din Luft,

En Trolddom i den vilde Duff

Fra Fyrreskovens Banker,

Hvor Bækken danser klar og fri,

Og Elven glider tavs forbi

I dybe Alvorstanker.

Du giver ej for Intet Brød,

Så strengt et Dagværk, stundom Nöd,

Må dine Börn sig lære.

Din Lov var den: "Elsk eders Pligt,

Varm eders Liv med Sang og Digt,

Og dö som Mænd af Ære."

For al din strænge Kærlighed,

Til Tak, til Værn for dig, du ved,

Opstige vore Bønner.

Min egen Tak til dig er den,

At der skal blive svenske Mænd

Af mine unge Sønner.

HELENA NYBLÖM.

En juldag för femhundra år sedan.

Skildring från Kalmarunionens dagar.
Af AMELIE GÜLNAC.

TOLT OCH PRAKTIGT LIGGER Kalmar slott omgifvet af Östersjöns frusna vågor och i ett af tornrummen sofver nordens mäktiga drottning. Det är jultatt, mörkt och kallt, och klockan är inemot tre på morgonen. Snart blir det lif och rörelse i slottet, ty oftan börjar klockan fyra.

I den långa, smala trappan, som leder till drottningens sofgemak, stå två små kammarfärnor i afvaktan på att trumman skall gå, då det blir tid att väcka deras höga fru. Den ena af dem bär drottningens nysmorda, pälsfodrade pjäxor. De ha stått där en lång stund och de frysa och huttra och svepa kåporna tätt omkring sig, småpratande om hur förskräckta de äro för kung Erik, som alltid nyper dem i kinderna när helst han kan få fatt i dem. De rådgöra, om de skola våga tala om det för hennes höga nåde.

Snart bli de afbrutna af köksmästaren, en ställig ung karl, som kommer raskt, men tyst, uppför trappan bärande en stor stänka med varmt öl för att därmed traktera smålärnorna, men de vägra att dricka, ty deras höga fru har befallt att alla, liksom hon själf, skola gå fastande i den heliga juloftan; hon lät ej ens det vanliga nattölet bäras upp till henne i går kväll.

Små trippande steg höras nedifrån trappan; köksmästaren lyssnar ett ögonblick och hastar sedan nedför trappan, där han möter den vackra lilla Ellisif, som brådslande kommer och bär en liten kopparflaska med varmt vatten att begagnas till att därmed lina upp isen i drottningens silfvertvättfat, som ofta nog är isbelagd om mornarna. De stanna i en krok af trappan, där de ej kunna ses hvarken af lärnorna vid drottningens dörr eller af vaktmanskapet vid trappans fot. Köksmästaren tillropar henne ett: "Väl mött på julemorgon!" Sedan dricka de hvarandra till och vaktposterna skulle, om de ej vore så sömniga, kunna höra hur de kyssas och tussla och tassa och hur liten Ellisif beklagar sig för sin hjärtevärd att "den lede lille dreng", kung Erik, kyssit henne flera gånger. Köksmästaren knyter näfvarna och lofvar att han skall ge hans lille nåde något i hans nattöl, så att han får hålla sig inne hela helgen. Nu hörs trumman och efter en hastig omfamning, hvarvid både öl och vatten blir spillt, skynda de åt hvar sitt håll, och Ellisif kommer just lagom för att tillsammans med de andra lärnorna gå in till drottningen.

Sedan de hastigt aftagit sina kåpor och lagt dem på en bänk vid dörren stanna de ett stycke från sängen och niga till golfvet och den äldsta af dem, den sjuttonåriga Gudrun säger: "Guds moder och alla helgonen skänke ers höga nåde en fröjdefull juledag." Drottningen svarar inifrån sängomhänget: "Tack, kära barn." Två af lärnorna framflytta därefter en kallnad glödpanna, som står under sängfoten, och ställer den vid dörren, under det den tredje tar järnkranen, på hvilken den hvilat, och ställer den midt på golfvet. Med buller och bång komma två karlar inbärande en stor, osande glödpanna, som de sätta ned i järnställningen. Drottningen sticker fram näsan ur sängomhänget, pekar på en fläck på golfvet och säger barskt: "Sätt glödpotten där." Dörren har emellertid kommit att stå öppen och hon ropar häftigt: "Släng dörren!"

Pellerins Växt-Margarin ersätter det finaste mejerismör.

Ellisif flyger som en pil och stänger den. När karlarna gå, medtagande den slocknade glödpannan, passar en stor råtta på att kila ut. Drottningen ser den utan att förändra en min. (Man fäster sig ej vid bagateller.)

Medan färnorna ordna diverse toalettfillbehör vilja vi ta rummet i betraktande. Det är ganska stort, sexkantigt och med många små gluggliknande fönster nära taket och har en större inbyggd alkov, utan tak, vid sidan om dörren. Sängen står ett stycke från väggen och bakom dess ena långsida står en bönpall framför ett stort krucifix. En madonnabild med en brinnande lampa framför den hänger på motsatta väggen. Några högmålad stolar, ett bord, ett par skåp, en bänk och några med dynor täckta pallar utgöra hela möbleringen. Stengolfvet är till största delen betäckt med en tjock matta af svarta och hvita fårskinn, hopsydd i rutor, och däröfver är halm utbredd till minne af Frälsarens krubba. Ingen eldstad finnes. En konstrikt arbetad sängvärmare, som hänger på en krok vid väggen, användes att med densamma, vid sängdags, uppvärma drottningens säng, äfvensom hofdamens i alkoven. Under kalla nätter ställes en, stundom två, glödpannor in i rummet. Dessutom är man försedd med starkt nattöl.

Drottningen sticker fötterna ur sängen och en af färnorna påkläder henne tjocka ullsockor och de förutnämnda pjäxorna. Strax drottningen stigit ur sängen bugar hon sig för madonnabilden och gör korstecknet. Därefter tvättar hon, med färnornas hjälp, ansikte och händer nödortfylligen; mer behöfs ju ej då det i går var julafton och hon, liksom hela hennes hof, var i badstugan. Då Ellisif frågar om hon skall hälla mer varmt vatten i tvättfalet, där isbitarna skramla, får hon det barska svaret: "Tarvas slets icke; jeg er vel ingen kylling." Drottningen, liksom hennes färnor, talar en blandning af danska, svenska och tyska.

Nu ringa kappellets klockor och en yngre hofdam kommer ut ur alkoven. Hon är en dansk riddares dotter och har ett klokt och mildt utseende. Hon kysser drottningens hand och önskar god morgon, hvarefter en af färnorna är henne behjälplig att igenhäkla hennes klädning. Bullrande steg höras i trappan och jungfru Thyra säger: "Nu kommer Olaus kanonikus." Strax höras tre dånande slag på dörren och en kraftig, sjungande röst ropar: "Tempora est consumandum; itur in misam!"

Drottningen är nu klädd, hon bär en tung, mörk sidendräkt och öfver den en kåpa. Håret är upplagdt midt på hjässan och omslutet af en tjock kransliknande valk, beklädd med guldstickad sammet. Kåpans kapuschong drages öfver hufvudet, dörren öppnas och drottningen nedstiger från tornet, stödd af riddaren herr Algoth, som otåligen väntat att den höga damen skulle bli färdig. Två af färnorna uppbära hennes släp och den tredje bär hofdamens. Med all den brådska den småla, halkiga trappan tillåter skruda de ned, under

Mor Sjölin på Hötorget.

Åttio år "till Abraham".

ALLA ALMQVISTVÄNNER MINNAS Qvast-Lisa från Snickartorpet, den gemytliga gumman, som sålde viskor på Hötorget hvarje lördag. Denna Qvast-Lisa har en efterföljerska i yrket på Hötorget, som tyckes inte mindre vara värd en Almqvists penna. Det är mor Sjölin, som sitter liden och späd och söt på sin pall med viskor och buketter af lingonris, vintergröna och linnea, i dag som hon suttit nu i 40 år. Hon blir 80 år "till Abraham", d. v. s. den 18 dec., men än har hon inte gett upp kampen för att försörja sig.

En lång och hård kamp! Ett öde, som hon sammantränger i orden "dålig karl och många barn", har tvingat henne att åta sig familjeförsörjarens plikter och nu, när barnen äro ur boet, gäller det att med de sviktande krafterna försörja sig själf.

— Det är nog inte många, säger hon på sin småländska brytning, som gått igönom så mö', som jag, men aldrig har det hjälpt med att sitta och grina." Det har inte varit tid till heller! De dagar, som det bär af till torget, gäller det att stiga upp 1/4 på morgonen, för att vandra den halfmil långa vägen med bördan af ris och viskor till Väsby station och sen vara på Hötorget i rättan tid.

Under åren har mor Sjölin sett många förändringar på Hötorget. Hon minns den tid, då mjölhandlare och månglerskor stodo i rader, där nu saluhallen har sin plats, hennes egen lilla affär har flyttats omkring på olika platser af torget, förordningar ha utfärdats eller aflöstes af andra och "nu är det mest nya ordningar för hvar gång en kommer till stan". Men mor Sjölin har tillkämpat sig en egen filosofi för sitt lif: "En får lof å va' kus, när en är undersåte".

Liksom Qvast-Lisa i världen har mor Sjölin många stamkunder och vänner bland fruarna, ibland hälsar hon på dem i hemmen och det är väl inte troligt att de äro mindre välvilliga och gifmilda än fruarna voro på Almqvists tid.

Mor Sjölin kunde inte begripa att vi ville fotografera "en så le gammal käring" som hon. Hon har nog inte någon vidare storlagen uppfattning af sitt eget långa sträfsamma lif, förstår kanske inte ens hur duktigt det är att sörja för sig själf som risgumma på Hötorget, när man blir 80 år till Abraham. Men man kunde nog på henne tillämpa Almqvists liknelse om den torra viskan, som blir en ny telning utanför porten till Guds rike.

det de osande franlam-porna, som hänga på stora järnkrokar här och hvar på väggen, sprida ett matt sken. Vaktposterna saluera vid trappans fot och ropa ljude-ligen: "Lefve drottning Margareta! Länge lefve hon!" Dörrarna slås upp och drottningen inträder uti ett af sina gemak i bottenvåningen, hvarest en stockeld sprakar i en stor öppen spis. Några hofdamer stå redo att på-sätta henne, (sedan de aftagit den kapuschong-försedda kåpan) den kostbara hermelinebrämde manteln och den egendomliga, höga hufvudbonaden. Drottningen frågar om de äro säkra på, att kung Erik är upp-stigen och redo för mäs-san; hon hoppas att ej behöfva vänta på honom

såsom hon nödgats göra förut vid några tillfällen. Hon ämnar skicka ett bud för att förvissa sig, då en af hofdamerna säger att hon sett kung Erik i slottshvalfvet för en stund sedan.

Drottningens hofmästarinna, en gammal dam med ett strängt och högdraget utseende, kommer nu in och hälsar drottningen med handkysning och anmäler, att allt är redo för låget till kyrkan; därefter öppnar hon med en nyckel, som hon bär vid sin gördel, en järnbeslagen kista, ur hvilken hon tager fram en stor guldkedja, hvarvid hänga som berlocker, tre små juvelprydda kronor. Denna kedja lägger hon, med mycken ceremoni, kring drottningens hals. Företrädd af hofdamerna och riddare och junkrar i lysande dräkter skrider drottningen därefter ut på trappan. Tre små pager uppbära hennes släp och en page bär hofmästarinnans. Kung Erik sällar sig nu till henne efter att först ha kyssat hennes hand och önskat sin allernädigaste fränka en fröjdefull jul. Han har ett stort följ af riddare och junkrar och är iklädd en af pager uppburen hermeline-mantel och en hermelinebrämmed med plymer och juveler besatt baret. Näst före drottningen och kung Erik gå små pager, som bära deras guldbeslagna med juveler rikt besatta andaktsböcker på hyenden af purpursammet och låget skrider öfver borggården till kapellet, hvars fönster stråla från de många vaxljusen, som brinna därinne. De gå på en bred, med kronkläde belagd gångbana af bräder, på ömse sidor hvarom stå fackelbärare, hvilkas facklor sprida ett klart sken i det nästan ogenomträngliga mörkret. Borggården är till trängsel full af folk, rika borgare med familjer och tiggare och uslingar, som släpa sig fram på kryckor. Från när och fjärran ha de kommit för att få se en skymt af drottningen och de fattiga hoppas att kunna klaga för henne sin nöd. De ha hört att ingenting gläder henne så mycket som folkets välgång och smärtar henne så mycket som dess lidanden. Sen gammalt, hvarhelst drottningen än vistas på sina många slott, äro vid helgerna alla fattiga dagligen inbjudna till förplägning.

Sedan drottningen och hofvet tagit plats i koret följer menigheten efter på en sidogång, så många kapellet kan rymma, och många

KUNGL. HOFLEV.

A. SELANDER & SÖNER,

GÖTEBORG & STOCKHOLM.

Den som anskaffar möbler, utan kostnadsförslag från oss, går kanske miste om just det, som skulle passat honom bäst.

40-årig erfarenhet som en af de förnämsta möbelfirmor i landet hafva

KONSTNÄRLIGT SKOLAD LEDNING.

BINDANDE GARANTI FÖR - - -

FÖRSTKLASSIGT ARBETE. - - -

För STOCKHOLM:

Särskild MÖBELARKITEKTBYRÅ

med profutställning, Birger Jarlsgat. 9.

Föreståndare: **Sligo Almén.**

Förreståndare: **Sligo Almén.**

liggare och sjuka sitta på golfvet innanför dörren. Golfvet är betäckt med ett tjockt lager af halm, hvaröfver kronkläde är utbredt i midtelgången och i koret fram till den kungliga bänken, som utgöres af en med tronhimmel och konstnärligt utskuret gallerverk försedd inbyggd dubbelstol liknande en bur, hvarifrån man kan se utan att ses.

Mässan är höglidlig och vacker trots dess långa och omständliga ritual. Klara klockor ljuda och rökelsen sväfvat i lätta moln under taket. Prästerna mumla med röster darrande af andakt och folket lyssnar. Det förstår ej orden, men det känner och anar dunkelt att ett glädt budskap har gått ut till all världen: att där finns fröjd och frid, nog och öfvernog någon gång... någonstädes... , om än långt, långt i fjärran. Sången, utförd af en skara munkar, stiger och faller i en fridfull, rogfivande rytm och många af de stackars figurna vid dörren, söfda af dess toner och af värmen från de många ljusen, drömma om en evig julefrid i Guds himmel.

Det är ännu mörkt, när gudstjänsten är slut och drottningen och hofvet lämna kyrkan i samma ordning som de kommit och gå in i riddarsalen, där en präktig mållid väntar dem. De fattiga föras till borgstugan, där de förplägas med kött, kornbröd och varmt öl.

I ett af gemakerna utbyter drottningen den höga, sockertoppsformiga hufvudbonaden mot en kort hvit slöja, som fasthålls af en låg kransliknande krona, hvilken tätt omsluter valken under slöjan. Sedan lärnorna ordnat slöjans djupa veck, sitter denna hårklädsel stadigt och behagfullt. Öfver den ljocka sidenklädningsen, hvars framvåd är slickad med pärla och guld, bär hon en pälsfodrad sammetskåpa, hvars uppskurna ärmar nästan släpa på golfvet. Med kung Erik vid sin vänstra sida träder hon in i salen, företrädd af junkrar och hofdamer, två pager uppbära hennes släp och en tredje bär, på ett hyende, två fodral, hvari drottningens och kung Eriks skedar och knifvar äro förvarade. Två af drottningens hundar följa henne i hämlarna och gläfsa åt de öfriga halft dussin hundarna, som stå bredvid sina herrar eller ligga på det halmtäckta golfvet. Salen strålar från skenet af stockeldarna i två öppna spisar samt från de två grenljusen på hvardera af de fem borden. Från den glänsande mässingskronan midt i taket nedhänger en mistel och många bland de gamla buga sig och göra korsstecknet, när de gå under den. Alla buga till golfvet, då drottningen inträder, och så snart hon uppnått sin plats under tronhimmeln vid öfre ändan af bordet högst uppe i salen, läser hennes bikt-fader pater Canutus en lång bordsbön, som åhöres stående. Drottningen sätter sig först med kung Erik till vänster om sig, sedan sätta sig de öfriga. Hennes bord är täckt med en rikt broderad duk, en gåfva till drottningen från ett danskt kloster. Vid detta bord äro fat, tallrikar och bägare af silfver. Riddarnas, prästernas och junkrarnas bord sakna dukar, men de massiva stenskifvorna äro glänsande blanka, polerade af nötning och mycken skurning med sand. Fat, tallrikar och stänkor äro af blankaste tenn. En hvar har vid bättet en lommefaska, hvarur sked och knif framtagas. Gafflar finnas ej; man tar köttbiten i det vidsittande benet och gnager; ser-vetter finnas ej heller. Bli fingrarna alltför flottiga slickar man af dem, helt enkelt, munnen torkas på rockärmen, om så behöfs.

Då vildsvinshufvudet med äpplet i munnen inbäres, slämma drottningens pipare och musikanter upp en liflig låt. Målliden utgöres

Ärkebiskop J. A. Ekman.

VID DET NYA KYRKOARETS ingång afgick med döden vår statskyrkas främsta personlighet, ärkebiskop J. A. Ekman, efter att under lång tid ha kämpat med en vacklande hälsa. Med honom förlorar vårt kyrkliga lif en sin höga uppgift varmt hängifven tjänare, bland hvars främsta egenskaper voro en samvetsgrann pliktuppfyllelse, en ödmjuk sinnesläggning i alla lifvets skiften och en trängtan att göra godt bland lidande och behöfvande medmänniskor så långt hans förmåga sträckte sig.

Som ofta varit fallit med vår kyrkas och vår vetenskapsvärlds store, hade äfven ärkebiskop Ekman utgått ur allmogens krets. Han föddes i Hjalstad i Västergötland och föräldrarna voro husaren vid K. Lifregementets husarkår Olof Ekman och Maria Johansdotter. Hans stilla och fromma sinnelag i förening med ett godt hufvud och en ifrig läslust gjorde, att han fick följa sin böjelse och utbilda sig för själasörjarens kall.

År 1873 prästvigdes han i Skara, år 1887 blef han professor i Uppsala, där han utöfvade en högt uppskattad akademisk lärareverksamhet, kallades 1898 till biskop i Västerås, och den 29 juni 1900 utnämndes han till Svea rikets ärkebiskop efter den bortgångne A. N. Sundberg.

Att han icke blef någon de stora initiativens män berodde på att hans natur var så försynt och tillbakadragen. Med sin stora begåfning och sitt rika kunskapsmått förenade han en anspråkslöshet af det mest äkta slag och en outömlig människokärlek. "Den omedelbara hjärtgodhet", säger en person, som i lifstiden väl kände honom, "hvilken ständigt glömde sig själf för andra, bottnade i den lifsgrund, på hvilken han själf visade hän såsom den för hela hans lif djupast bärande! Som han lärde, så lefde han."

af vildsvins- och rådjursstek, rofvor och äppelmos, ostkaka, bakverk, öl och kirse-dränk. På drottningens bord står ett kostbart dryckeshorn med rhenskt vin. Vid detta bord skär hofmästaren för steken och den förnämste riddaren, prästen eller junkern skär för vid de öfriga borden.

Hofnarren i sin med bjällror tätt besatta dräkt är med öfverallt och gör skälstycken, som mer eller mindre lifligt uppskattas. När någon kastar ett ben till hundarna, fångar han det och då uppstår bland dem ett öronbedövande skall och oväsen. Så tar han gigan från en af musikanterna och blåser några skärande toner, eller också smyger han sig bakom en af hofdamer och rister sin skramla tätt vid hennes öra. I synnerhet är det hans nöje att pina den högdragna hofmästarinnan, som icke förmår dölja sitt miss-hag. Då en af pagerna bakom drottningens stol skall betjäna henne, sätter han krokben för honom så att han stupar på näsan. Unge kung Erik låter höra ett bredt hähähä, men drottningens ansikte är oföränderligt trött och allvarsamt. Hon är alltför van vid det, hon, som sitt hela lif varit medelpunkten vid ett hof; för öfrigt har det aldrig sports, sen åldriga tider, att någon, vare sig hög eller låg, visat sig förnärad af narrens upptåg vore de än så råa eller förnärmande. (Forts.)

Litteratur.

DALARNA I ORD OCH BILD LYDER TITeln på ett vackert samlingsverk, utgifvet af red. A. Lidman i Hedemora, och som nu nått fram till sitt 6:e häfte. Af olika insiktsfulla pennor skildras här historiskt, topografiskt och kommunalt provinsens trenne stadssamhällen: Falun, Hedemora och Säler samt landsamhällena Avesta, Borlänge och Mora. De instruktiva och underhållande beskrifningarna förhöjas af talrika illustrationer, och verket i dess helhet förlänar betecknas som en värdefull insats till hemkänslans befästelse och till spridande af ökad kunskap om den sägenomstrålade landsändan.

I HERRSKAPSHUS HETER EN PÅ SÖDERSTRÖMS förlag i Helsingfors utkommen volym af Mathilda Ljungdahl innehållande en tjänarinnas minnen från en 25-årig tjänstetid i olika finska familjer. Skildringen ger allt intryck af att vara äkta, dess episoder äro just af det slag, som inte en författare men lifvet själf diktar, språk och åskådning tillhöra en klok och erfaren kvinna ur tjänsteklassen. Hennes uppfattning af en tjänarinnas plikter mot sitt herrskap är nog af den art att den måste tilltala husmödrarna mera än deras tjänarinnor. Författarinnan ställer nämligen mycket stränga kraf på en duglig tjänarinna, men visar genom sitt eget lufs exempel, att en god tjänarinna också gärna blir belönad både af Försynen och husbondfolket. Många goda praktiska råd åt husmödrar såväl som åt tjänare meddelas under berättelsens gång.

EN DANSKOMPONIST. MED JULEN OCH balsången inför dörren börja nu också våra musikhandlande lockande breda ut sina nyheter i dansväg. Vi äga flera duktiga kompositörer i genren här hemma, så vi behöfva ej gå öfver än efter vatten, och en af de allra populäraste är den kända dansmusikdirigenten hr Sigurd Carlsson. Detta också med rätta! Hans melodiosa, rytmiskt liffulla och pikant harmoniserade valser stå ingalunda de bästa utländska förebilderna efter; de tvenne nyaste: "En vårdröm" och "Diana-vals" skulle hedra en Rodolphe Berger eller Alfred Margis. Äfven de moderna stepdanserna och tangon behärskar han med stänk af exotisk furia öfver den germanska pompen. Exempel för dagen: "Sweet dreams" och "Brise Argentine". Samtliga Sigurd Carlsons kompositioner äro utgifna från det ansedda Dahlströmska Orgel- & Pianomagasiniet i Stockolm.

PANTERKÄNGAN

för Damer och Herrar,
med Korksula och Skinnfoder.

Bästa **Vinterkänga** mot kalla fötter. Dessa våra **Kängor** ha vunnit stor efterfrågan.
Pris endast 18 kr.
A.-B. Ivar Sandberg & Co.,
Södra Hamngatan 9, Göteborg.
Rekvitioner exp. mot efterkräf.

Alla thévänner måste profva

Kobb's Zaryana Thé.

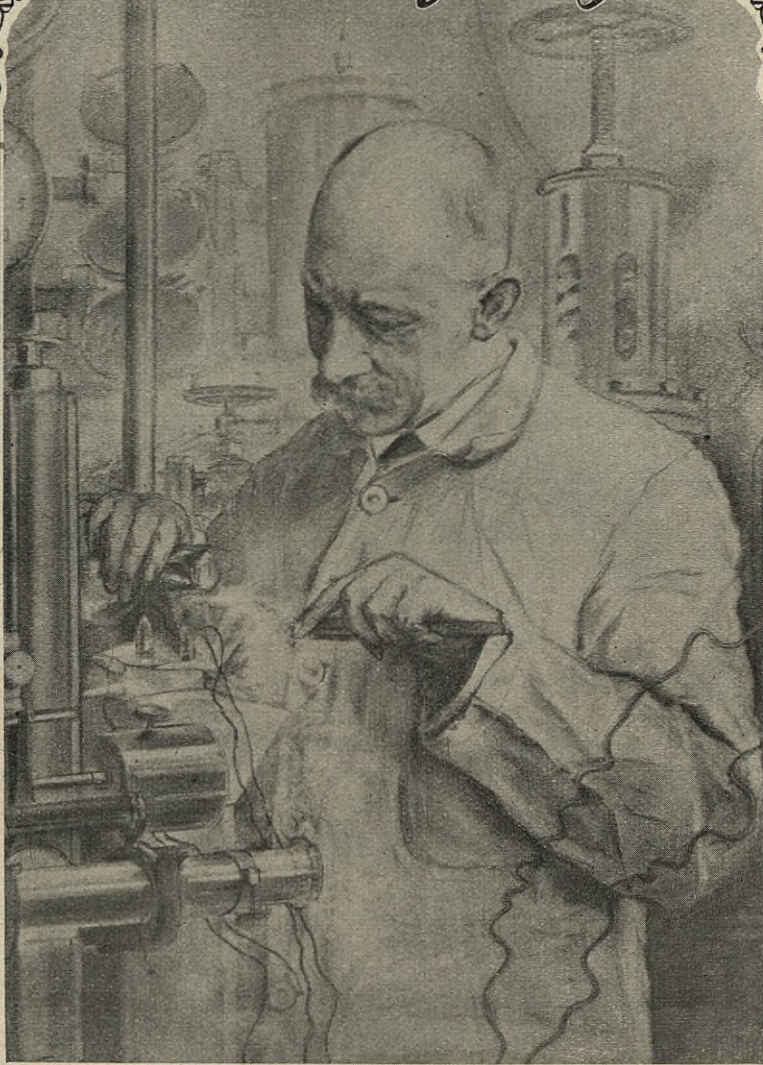
1/4 kg. bleckburkar 1.50. 1/8 kg. paket 0.75.
Till salu i alla finare speceriaffärer.

Årets vetenskapliga Nobel- pristagare.

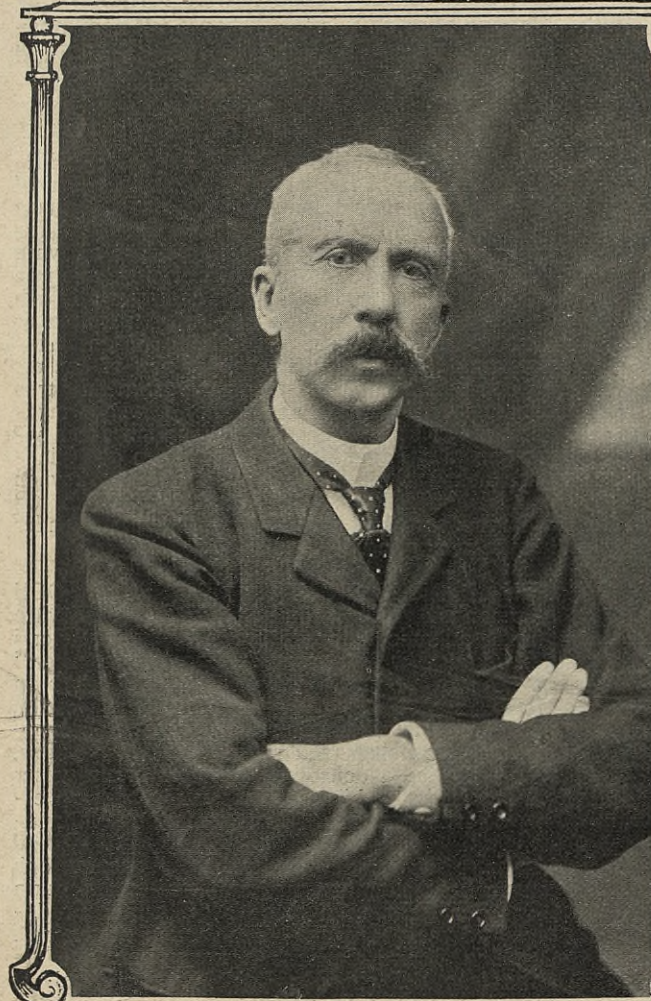
ETENSKAPSAKA-
demien har till
årets Nobelprista-
gare i fysik och
kemi utsett re-
spektive professor H. Kamer-
lingh-Onnes vid universitetet i
Leyden och professor Alfred
Werner vid universitetet i Zü-
rich — alltså en holländare
och en schweizare. Den holl-
ländske vetenskapsmannen har
erhållit belöningen för sina un-
dersökningar öfver kroppars
egenskaper vid låga tempera-
turer, hvilka bl. a. ledt till fram-
ställningen af flytande helium,
medan schweizaren utmärks
på grund af sina forskningar
angående atomernas bildnings-
förhållanden inom molekylen,
hvarigenom han belyst äldre
och öppnat nya forskningsom-
råden, särskildt inom den orga-
niska kemien.

Professor Kamerlingh-On-
nes, nu en sextio års man, är
född i Groningen, där han blef
fil. doktor 1879, hvarefter han
några år senare kallades till
professor vid Leyden-universi-
tetet. Hans mest bekanta ve-

logiska forskningar samt för
sina studier öfver hypnotism
och suggestion. Men hvad som
nu tillförsäkrat honom Nobel-
priset äro hans upptäckter an-
gående levande organismers
öfverkänslighet vid giftvänj-
ning i stället för den som hittills
mera naturenlig ansedda följ-
den: minskad känslighet, kan-
ske till och med okänslighet
(immunitet). Han fann under en
resa i de tropiska farvattnen,
att giftvänjning hos djurorga-
nismen icke blef skydd, utan i
stället medförde de våldsamt
giftverknningar. Fenome-
net var också icke profylaxi,
utan snarare dess motsats
antifylaxi; det blef också den
vetenskapliga benämningen.

Men professor Richet är ock
en ansedd skönlitterär för-
fattare, intresserar sig för
konst, teater och inte minst för
aviatik. En liflig anhängare
af fredsrörelsen har han bl. a.
utgifvit ett större arbete om krig
och fred. För Sverige hyser han
lifligt intresse, grundlagdt under
hans upprepade besök härstä-
des.

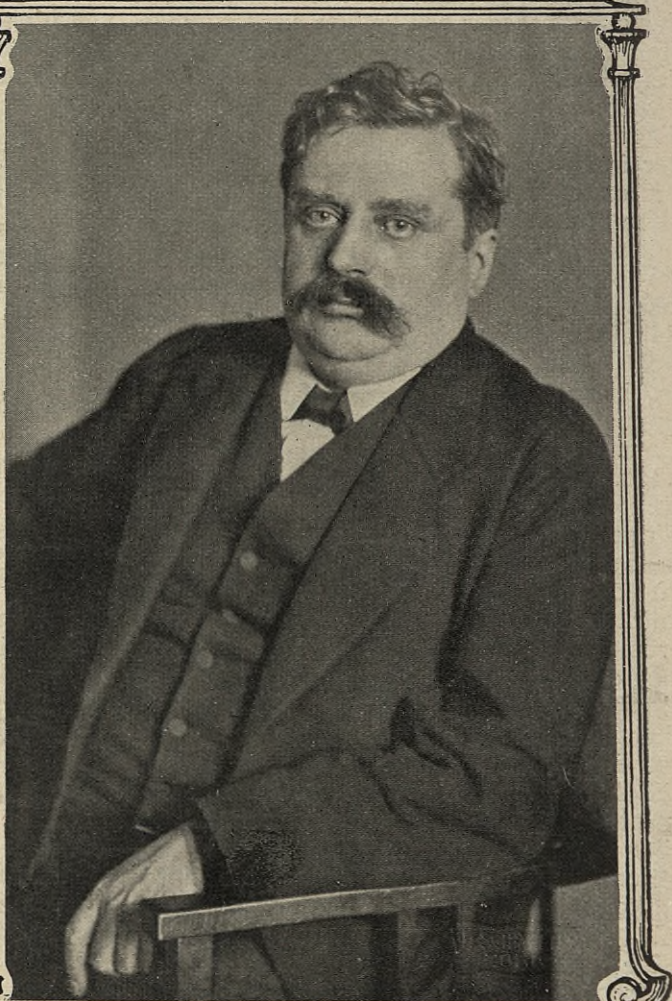
Professor Charles Richet. Medicinpriset.

Professor H. Kamerlingh-
Onnes. Kemipriset.
Efter en teckning af pristagarens
broder, målaren M. Kamerlingh-
Onnes.

tenskapliga bragd är
förtätningen af he-
lium, hvilken gas han
efter ett par felslagna
experiment första gån-
gen 1908 lyckades
kondensera till väts-
ka med kokpunkt
omkring -268 grader.

Till professor Al-
fred Werners veten-
skapliga meritlista hör
den 1911 och 1912
gjorda upptäckten af
optiskt aktiva spe-
gelbildsomerer bland
vissa kemiska före-
ningar.

Till Nobelpristagare
i medicin har af Karo-
linska institutet utsetts
den franske fysiolo-
gen professor Char-
les Richet vid Sor-
bonne i Paris. Han
räknas till den fran-
ska vetenskapsvärldens
celebriteter; bland
allmänheten torde han vara mest
bekant för sin psyko-

Professor Alfred Werner. Kemipriset.

Birkagården

En lördagsunderhållning.

Sommarstugan vid Rösken.

Middagsbordet i det gröna.

BIRKAGÅRDEN AR EN INSTITUTION af alldeles ny typ i vårt land. Den har uppstått ur samma känsla, som drivit många sociala arbetare i England att ta steget fullt ut och slå sig ned midt ibland de arbetande klasserna, för att lefva sida vid sida med dem. Man vill däremot knappast säga att impulsen kommit från engelska settlements, sedan man är så säker att den kommit direkt ur svenska hjärtan.

Pastor Nathanael Beskow å Djurholm och fröken Ebba Pauli, den bekanta fattigvårdsspecialisten, hade länge önskat att få till stånd en svensk motsättning till settlements, då de fingo höra talas om ett par unga lärarinnor, som på egen hand nere i en landsortsstad ägnat sig åt socialt arbete under liknande former. Tanken att sätta sig i förbindelse med dem sattes i verket och man in-

När majstången skall klädas.

Hälsoliv vid badstranden.

Flickornas klubbafton.

Et intressant schackparti.

såg å bägge sidor att man funnit just hvad man sökte. Samarbetet har sedan dess fortsatt så att pastor Beskow och Fröken Pauli alltjämt ha öfverinseende öfver Birkagården.

Det är nu ett år sedan fyra unga flickor — vi respektera deras anhållan att få förbli anonyma — slog sig ned i ett par små lägenheter ytterst å Rörstrandsgatan i Birkastadens utkant, där så godt som uteslutande arbetare bo. I huset åt gatan var förhyrd en stor butikslägenhet, som inredts som samlings- och läsesal, och när allt var i ordning, gjorde man sitt första besök att samla kvarterens befolkning.

De unga banbryterskorna voro fulla af spänning, när de knackade på hos de omkringboende familjerna för att bjuda dem till den första lördagskvällen. Ty på deras grannars hållning komme ju att bero i hvad mån de skulle lyckas med det de kommit hit för: att grundligt lära känna arbetarnas lif, så småningom dela med sig af sin egen ungdomsskaff af tro och glädje, och föra in nya tankar, intressen och kunskaper i gråa, enformiga hvardagslif.

— Man var mycket tveksam först, berättar en af Birkagårdens unga ledarinnor: "hvad är ni för slag, är ni socialister, är ni frikyrkliga, är det några öfverklasshistorier." Folk hade så svårt att förstå att vi inte fyllhörde något parti, att vårt program var etiskt och icke politiskt. Många af de inbjudna arbetarna och deras familjer infunno sig emellertid, pastor Beskow talade till dem, och vi läto dem veta att de voro välkomna alla kvällar att begagna biblioteket och lördagsaftnar till samkväm.

Nu efter ett år ha lördagskvällarna blifvit en institution för Birkastaden, det har bildats en stamtrupp, som alltid infinner sig och känner sig som hemma; värdarna och värdinnorna ha lärt känna sina gäster och dessa hvarandra. Familjerna komma ofta mangrant, med stort nöje tar man del af det föredrag af instruktiv eller väckande natur, som kan förekomma, man sjunger, man sampråkar. Kaffedrickning är också införd på gästernas begäran. Birkagårdsfolket kan alltid räkna på några af sina många entusiastiska medhjälpare vid underhållningen.

Ur denna första begynnelse ha så småningom helt organiskt vuxit ut en mängd nya uppslag och förslag. Man fann, att den skara gossar, som kom om kvällarna för att läsa indianböcker, måste tas om hand och så bildades en gossklubb med föredrag och diskussion, kurser, slöjd och sport. Denna klubb har två manliga ledare, hvilka slagit sig ner på annat håll i Birkastaden. Efter att förut lånat hus i läsesalen har klubben nu nyligen fått en egen liten lokal i Birkagården, som redan hunnit bli dem en kär tillflyktsort. I somras ha de också haft sommarnöje: en liten stuga, där en af fröknarna varit matmor, och klubbledarna stått för det hela. Det har varit härliga dagar för gossarna, då de fått ledigt från arbetet och kunnat lefva friluftslif på landet. Afven de halfvuxna flickorna ha sin klubb af ungefär liknande slag.

Studiekurser, hufvudsakligast i språk, ha anordnats för de vetgiriga och varit mycket besökta. Många ur den arbetande klassen första efter kunskaper så brännande, som endast den kan, för hvilken vetandet är svåråtkomligt, och tacksamheten är därför stor för möjligheten att få undervisning. En annan underafdelning af Birkagårdens verksamhet är diskussionssällskapet, en sammanslutning af arbetare, intresserade för allvarliga spörsmål. Diskussionsinledare äro stundom arbetarna själfva, såsom t. ex. den afton, då "maskinarbetet och personlighetslifvet" diskutrades, stundom någon utomstående.

På förmiddagarna är läsesalen omvandlad

till kindergården med små bord och bänkar och traktens 4-5-åringar — dock icke på långt när alla som skulle vilja — bli omhändertagna af två vänliga tanter, som roa och undervisa dem på en gång.

Men Birkagården har icke med allt detta hunnit mera än till början af sin utveckling. Dess ledare ha många nya planer och många önskemål att förverkliga, så snart ekonomin tillåter. De ha försökt sig fram, och det nya har gifvit sig själf.

När man hör dem själfva tala, låter det som om detta att bo i Birkastaden och leda klubbar, kurser och lördagsaftnar medan man på lediga stunder ger lektioner och massage för försörjningen (det är endast bostaden, som är fri) vore det enklaste och mest själffallna lif för en ung kvinna. Man får höra att det är de fyra i Birkagården och deras medhjälpare, som i detta umgänge med traktens folk på sin del fått all lycka och uppmuntran, de angenäma erfarenheterna och goda lärdomarna.

Det är som om de nästan ville smått be om ursäkt, för att de ha det så bra, äro så glada, så entusiastiska.

"Här borde vara folk i arbete, som sett lifvet hårdare i ögonen än vi."

Som om det kunde finnas något bättre att lysa upp Birkastaden med än denna ungdomliga idealitet, denna glada tro och osjälfviska uthållighet!

E. W.

Spalten om böckerna.

MARTIN KOCK: TIMMERDALEN, en historia om kultur, gifven i fyra delar med underrubrikerna: Bondefolk, Proletärer, Kulturmänniskor, Ungdom — se där det ansenliga stycke arbete med delvis starkt fängslande resultat, som jag i dag i första rummet vill intressera mina läsare för.

När boken börjar, befinna vi oss uppe i skogsbygden och hos bonden Jon på Åsen. Han äger sitt hemman, han är redan snarare gammal vorden, fyrtiofem år, och i dag födes honom äntligen hans förstfödde. Nya initialer och siffror skola ristas öfver den låga dörren, där tecknen redan stå i rad, alltifrån anno 1634, och på den späda arfvingen Bernt, ynkligen pipande intill moderns bröst, lägges denna junidag 1887 ansvaret för släktens framtida heder och bestånd. För att alltifrån början göra hvad göras kan, honom till hjälp, drar man försorg om att alla gamla sedvänjor noga iakttagas: stål i badbaljan, fruntimmerskläder i gossens linda, krut på kökströskeln, och de nödiga besvärjelserna till Vitermor, som i berget bor... Så förs vi in i boken i en stämning af hedenhös, gammal bygd, traditionsbundet folk, där ingenting är ämnadt att rubbas mer. Bredt, säfligt, fjärran från allt människoverks oro är detta skildradt.

Men bolaget vill köpa Jons gård. Det har köpt gårdar förut, och säljaren har fått ångra sig. Jon nekar. En vacker dag kommer en svartklädd herreman till Åsen. Hvad vill han? Han säger sig vara ombud för själfve landsens fader och han skall stödja de små. Han skall alltså köpa hemmanet — skenköp, förstås, för att hjälpa bonden! Jon låter lura sig och när vi vändt några sidor i boken — litet hux flux har det onekligen skett! — finna vi honom grundkuggad, utarmad och tvingad att jämte den unge sonen arbeta som daglönare och skogsafverkare åt bolaget, som plundrat dem. Ensliga, resignerade, tysta knoga nu dessa tvenne af stolt och god bondestam, burna af den enda envisa tanken, att trots allt skall gården en dag åter varda deras.

Jag har med ofvan starkt förkortade framställning antydt bokens uppslag. I andra de-

len slår författaren emellertid redan an en ny ton. I stället för den släktroman genom olika tider och tidsbetingade öden, som vi väntade och som i hvarje fall kunde fått en ståtlig bredd, kommer här de svenska första fackföreningarnas och den första strejkens, Sundsvall 1879, historia in. Af Bernt och hans far se vi här ingenting, naturligt nog, då vi ju flyttats åtskilliga år tillbaka i tiden. För någon opposition tillåter oss författaren emellertid ej få rum. Ty nu först synes han själf på allvar gripits af sitt ämne, liksom hade det föregående blott varit en art poetisk prolog. Nu drifver han med fart framåt, angelägen att ge oss fakta, att framförallt vara så oväldig och tillförlitlig som möjligt. Hans inspiration stegras mot bakgrunden af fast verklighet, och fängslade häraf förlåta vi honom det kompositoriska felgreppet och tro på hans framställning, intresseras af hans synpunkter. Han har i alla händelser på ett antal kåserande, lifligt och schwungfullt framförda sidor fixerat ett blad ur vår sociala kulturs häfder.

I bokens nu följande partier förflyttas vi härpå fram till vår egen epok. Händelserna utspelas hädanefter i Timmerdalens stora fabriksamhällen. Männen från 1879 äro gamla, bonden Jon och hans son ha dykt upp igen och förenat sig med dem och deras arflagare. Kampen fortsätter. Nya faser, nya fasetter, men alltid kamp. Det gäller föreningsrätten. Den gamla trakten, ännu så jungfrulig vid bokens början, ekar af stridsgnyet. Hänförd af sitt materials dyrbarhet och ymnighet slösar författaren med profbitar därpå. Han för fram en rad typiskt uttagna representanter för arbetarnes såväl som för arbetsgifvarnes värld; han ger oss kännning af de olika strömningar och stämningar, hvilka bestämma dessa världars evolutioner. Han resonerar ibland själf öfver dem, men eljes blir hans framställning mest särdrag, olika scener, episoder, repliker. Tragiska sidor — och lustigheter. Han har studerat tonen på kornet. Han är journalisten, vaken för det karaktäristiska, brinnande för sin uppgift. Han har alltid anteckningsboken bredvid sig, oroligt att lämna efter sig något afsevärdt. Så journalistiskt synes mig ingen af våra författare se på sin sak som Martin Kock: utifrån grupperande till ämnet allt trovärdigt stoff, för att nå sitt föresatta ändamål; det skulle i så fall vara Elin Wägner (utan inre likhet f. ö. mellan de två). En för oss rätt ny arbetsgenre, denna, och som i hvarje fall, oafsedt den individuellt varierande artistiska halten, ger oss vederkvickelsen af stor materialkännedom. Hos Martin Kock är den drifven med utomordentlig språklig energi och konstnärlig entusiasm, och som arbetsprestation är hans bok värd ett oförbehållsamt beröm.

Dess sista del är ämnad att dikteriskt återknyta till den första. Nu träder bondsonen Bernt till förgrunden igen som en af ledarna vid ett strejkupplopp, genomskinligt fingerande de s. k. Sandökravallerna 1907, och här stiger skildringen till dramatisk flykt och spänning. Detta är ur romansynpunkt bokens bästa del. Bernt, den mest komprometterade af de strejkande, flyr på kamraternas order, och på sin flykt genom skogen kommer han åter till barndomshemmet, Åsen, nu ett förfallet ödehemman, där buskar växa upp mellan golfhilljorna... Så har historien rullat sin gång, så har det gamla förgåtts. Men den hetsige, redbare pojken, som af en ny tid, skall ej förgås med det. Också han har sina ideal, en uppvaknandets och gryningens tid, trots allt som grusades och grusas. Framåt skola vi gå, det kan inte hindras. Fängelset väntar Bernt och boken slutar med en litet förarrangerad scen, där hans förrädare, ungso-

cialisten Brand, afslöjas och försättes ur spelet — men detta är betydelselösa detaljer. Författaren har med sin bok i dess helhet gifvit oss belysande och värdefulla afsnitt ur ett utvecklingsskedes, en stor ny kasts tillblifvandes historia, och vi ha följt honom utan att ett ögonblick släppa hans tvingande tag.

Partiåsikter skola sannolikt kunna brytas kring denna bok. Den har sin bestämda, ehuru ingalunda öfverdrifna färg. Som diktverk är den ojämn, fragmentarisk, och går ej fri från invändningar trots verkligen utmärkt lyckade afdelningar. Den är hvarken afhandling, färdig roman, eller skiss. Litet af alla tre. Men den är likvisst en stort tänkt och med stor kärlek fullföljd gärning, ett godt verk och "ej blot til Lyst".

I Skogarnas folk, också en bred bok, har Carl Svenson-Graner sökt ge en bygdekrönika från småländska höglandet, efter modell, skulle man tro, af Gustaf Frensens så poetiskt lefvande bästa episka verk. Upp till den store tysken när den unge svensken, vare sig han nu haft det i tankarna eller ej, på intet vis. Han har tagit sig en alltför vidlyftig uppgift. Då denna bok är den första af Svenson-Graner jag läst, riskerar jag lätt att bli orättvis, om jag efter denna skulle döma öfver hans talang i dess helhet. Enstaka fint känsliga partier i den stora, löst sönderfallande boken, liksom ock enstaka, godt skisserade figurer låta förmoda att författarens sfär ligger i novellen. Det är det kraftfulla, sammanhållande greppet, som ännu fattas honom. Hans temperament framträder emellertid sympatiskt, vänligt, med en ljus tro på goda möjligheter, och det är helt tänkbart att han kan bli läst och omtyckt — just i deras lager, hvilka han själf skildrar: naiva, osammansatta människors. Det är i så fall endast skada, att hans bok vid några tillfällen befänkligt snuddar vid, ja, slinker öfver sannolikhetens gränser. Detta behöfdes icke, ty tråkig läsning är Skogarnas folk i hvarje fall ej och har fullt tillräcklig litterär hållning för att vanprydas af lån från en lägre romansort. —

Två små skådespel föreligga. I det ena, En strid på Defvensö af Sigfrid Siwertz är den dramaliska konflikten byggd på en idéernas, en de inre lifsdriifternas kamp, medan i det andra Lön g å n g e n af Hjalmar Bergman hela spänningsförloppet är af yttre art, stegras och löses med aningen om och slutligen upptäckten af ett gammalt brott. Onödigt att säga, att det tyngst vägande härigenom blir det förstnämnda, som i sig rymmer några scener af stark effekt, några brottningsnummer, där verkligen i ilande blixlljus själar blottas. Men det inskränker sig tyvärr härtill. Från början till slut håller ingen af personerna helt ihop, och icke stycket heller. Två eller tre situationsenaktare, brutna ut ur denna pjäs, där för mycket stoff hopats till ingen verkan, skulle kanske istället gifvit oss prof af den litterärt högt kultiverade Siwertz' bästa sidor. Nu tillåtas vi endast minnas dem.

I Bergmans Lön g å n g e n går däremot allt rätt till. Stycket är väl beräknadt och byggt och borde godt vara spelbart. Men, det fordrar också scenens, illustrationens lif, skådespelarens insats för att intressera oss. Vi ha ej nog af att läsa det. Af Bergmans stundom framträdande fantastiska, litet oberäkneliga manér i figurteckningen spårar man här ingenting. Men om ett styckes bärighet icke ligger i dess idévärld, önska vi oss åtminstone originella, eller skarpt karaktäriserade typer kring dess intrig för att kunna njuta af det. Här få vi nöjas med att läsa vidare, uteslufande för att se, hur det hängde

ihop med den hemlighetsfulla mordhistorien och hur det slufadel! —

Några noveller, Den segrande Eros af Runar Schildt, föra en hittills okänd författare in i vår krets. Hans signalement är: ämnesval ur ungarlivets områden, närmare lokaliseradt Helsingfors; stil lätt, man vågar säga elegant, ehuru detta icke här får tagas som någon exklusiv egenskap. Lynne älskvärdt, lekande, med en biton af melankoli, där det passar. Ingen, eller så ytterst liten sentimentalitet. Egenart? Ännu föga, men så är väl författaren också helt ung.

Fyra små diktsamlingar, af hvilka E. N. Söderbergs: Toner och Minnen troligen har de största chanserna att slå an. De vädja, dessa strofer, till ömma sinnen, och i en vek, harmonisk formgifning, närmast skolad hos C. D. af Wirsén, en icke allid rättvist bedömd poet, ty poet var han visserligen, den bitre gamle stridskämpen. Poet är också hans andliga arftagare, E. N. Söderberg, om också af mindre kvalitet, som helt naturligt för den, hvilken bär nummer två! Så stora fordringar får väl ej den ha, som väljer honom till sin älsklingskald, men heller icke därför dålig smak. Han är diskret, känslig och stilla. —

Arvid Mörne besjunger i Skärgårdens vår lifvet i hafsbandet, fiskarens enkla tillvaro, svärmeriet på stigar vid stranden. Hans diktning är ett "fly till naturen, när världen är kall", och om också hans längtan är föga stormande, hans färger föga lysande, har denna diktning en verklig och innerlig känslgrund, utan alla anspråk, och därigenom vinnande. — Matts Magni Granström med Visori byn, små behändiga genrestycken, och Christian Günther med Dikter höra till den yngsta generation, som ännu står på tillväxt. Man kan endast önska dem lycka till kommande blomning. De ha utsikter, de ej mindre än många andra.

MARIKA STJERNSTEDT.

J A, N U Ä R D E T S A N T, R I K T I G T S A N T, att julen är i förstugan, en god jul, en glad jul, ty nu har Carl Larssons nya fina tafvelbok kommit: "Andras barn, 32 målningar med text" — naturligtvis den också af den snälle farbror C. L.! Den här gången är det inte "de egna glyttarna" det gäller — de äro ju för öfrigt stora förståndiga människorna nu, nästan allesamma, doktorinnor och gymnastikdirektörer och ingenjörer och allt — utan, som titeln också anger, har konstnären gjort en lustvandring genom andras örtagårdar, brutit ett litet människoblomster här, ett annat där och slutligen samlat dem mellan dessa pärmor till den mest förtjusande bukett af svenska barnporträtt. Hvem kan väl motstå Greta-lösens storögda drömmarblick, bräddad af sagohunger, eller trufande lilla smultronmun; hvem faller ej ned i sitt hjärta för unga Vegas snödroppsskära jungfrucharme! Och se den bussige Matts i sticktröjan och topplufvan — hvilken karlakt måste det ej bli af honom med tiden! Eller Gösta eller Kaj — eller Ingrid eller Barbro? Nej, det är omöjligt att välja, att bestämma sig för någon viss, man vill äga dem alla och alla dagar, och intet är enklare. Förläggaren står så gärna till tjänst, ett litet grepp i julklappskassan, och ni har er ögonfröjd för hela året. På köpet får ni mästartarens funderingar öfver Tron, Hoppet och Kärleken, dessa tre grundstenar, på hvilka han själf har byggt och funnit sig väl däraf, och att dessa hans tankor icke äro att försmå, det veta vi alla, som känna Carl Larsson. Det är bara att trycka hans hand — helt tyst, det behöfs ej mer — till tack för hjärtegåfvan. J. N-G.

Friherrinnan Signe Taube.

EN AF DE "SVENSKA gestalter", som nationen bevarar i älskad minne, är Gunnar Wennerberg — icke så mycket statsmannen och landshöfdingen som dess mera människan och skalden, "Gluntarnes skald". Det är ej så längesedan han gick och stod midt ibland oss; hög och smärt ännu i sin sena ålderdom skred han fram på

hufvudstadens gator och hans karaktärsfulla utseende med de bleka markerade dragen, den genomträngande och dock ljusa blicken väckte alltid uppmärksamhet. Det följde något af solsken med honom, något af den glans, som han ingöt i en hel svensk kulturrepok och som särskildt genom hans oförgätliga diktning gjorde romantik af 1840-talets uppsaliensiska studentlif, i hvilket han var själen

På tillskyndan af hans dotter, friherrinnan Signe Taube, har i dagarna från Hugo Gebers förlag utkommit första delen af "Gunnar Wennerberg, bref och minnen", en epistelsamling, som ger oss den hänsofne skalden och människan lifslevande. Hvarje sida i denna förtjusande bok visar hvilken rik och harmonisk personlighet Gunnar Wennerberg var, hur fri från flärd och förkonstling, hur varm och ömhjärtad, hur rakryggad till karaktären, hur fast i vänskap och hur glödande i kärleken till sitt land. Läger man härtill hans rika andliga begåfning och hans väsens öppenhet, är ordet "ljusaren", hvarmed han ofta benämnes, och särskildt af intelligenskretsarne i Uppsala, ett lätt förklarligt epitet.

I den nu föreliggande delen af dessa "Wennerberg intime" få vi först blicka in i barndomshemmet, prostgården i Lidköping, där särskildt Gunnars mor, den präktiga fru Sara, fyller läsaren med den varmaste sympati. Hufvudintresset knyter sig naturligtvis kring Wennerbergs uppsalavistelse med studiemödorna, juvenalernas klassiska samkväm och Gluntarnes successiva skapande. Tönen i dessa i bref till hemmet affattade skildringar är betagande i sitt ömsom poetiskt mjuka, ömsom rättfram och humoristiska språk. Hur spartanskt enkelt den tidens studenter hade det får man en föreställning om i ett af breven, där sonen talar om för sin mor, hur hans "lokale forhold" äro beskaffade:

I yttre rummet eller det som ligger öfver porten har jag en gammal pulpet, som åtföljer rummen, och i den har jag kläder och mitt socker och kringlor; vidare står där mitt klavér och på tredje väggen hänger mina gångkläder, emedan något kontor ej finns. Dock har jag hängt öfver dem en gammal rullgardin, som också åtföljer rummen.

Något af det finaste, som rymmes i denna volym, är Wennerbergs friarbref till sin älskades moder, grefvinna Cronstedt. Det är en själens ädling, som skriver dessa på en gång manliga och innerliga rader, och slutorden, då han erhållit grefvinnans medgifvande till giftermålet: "jag skall vårda henne, jag skall älska henne, jag skall göra henne lycklig", klinga som en trosvis fanfar.

Dessa Wennerbergsminnen kunna med fog räknas till jullitteraturens bästa ting, dessa, hvilka man läser med ifver, lägger ifrån sig med saknad och till hvilkas fortsättning man längtar.

E. H-N.

Wettergrens
KAPPOR
&
KOSTYMER

OMSÖRSFULLASTE ARBETE.
STILFULLA MODELLER.
ERHÅLLAS I DE FLESTA
KAPPAFFÄRER I RIKET.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT
finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

**Hafre-
Gryn
och
Hafre-
mjöl**

Gyllenhammar

**Gif barn den bästa näring och de
växa upp till friska människor.**

**Gif vuxna den bästa näring och de
förbli friska till sena ålderdomen.**

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmo-
derskurs i Stockholm.

**FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 7—13 DEC. 1913.**

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; å-la-daube på fisk och hummer med majonnäs; mjölk; kaffe eller te med giffilar. Middag: Soppa på murlor; rostbiff med portug. lök och potatiskroketter; citronsuflé.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; stekt sill med grädd och lök samt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Får som vildt med potatis; sagosoppa.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; kall rostbiff med potatissalad; mjölk; kaffe eller te. Middag: Vegetarisk jordärtskockspuré med rostadt bröd; stufvad gädda med potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; bräckt skinka med ägggröra; mjölk; kaffe eller te. Middag: Renbiffar med potatis; varm mandampudding.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; kalvköttet i kastrull; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtor med fläsk; äppelplättar.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; matjessill med potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Stekt fyllt svinhare med pressad potatis; kall mandelpudding.

**Köp
Schweizer's
Siden**

Begär prof på våra nyheter i svart, vitt och kulört: Crepon, Faconnés, Chinés, Ottoman, Messaline, Mousseline 120 cm. bredt från 95 öre metern, Sammet till klädningar och blusar. Plysch till jaketter och kåpor. Såväl som blusar och rober med äkta Schweizerbroderier i batist, ylle och siden.

Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till privatpersoner portofritt och redan förtulladt till bostaden.

Schweizer & Co., Luzern S 3 (Schweiz).
Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

repas tills geléet är fullständigt klart och när det är kallt, tillsättes vinet. Litet af det klara geléet hålles på botten af en vattensköljd å-la-daubeform och ställes på is att stelna. Botten garneras därefter med det hårdkokta ägget och tryffel, skurna i vackra figurer. Garneringen begyntes med några droppar af geléet, som får stelna, så att garneringen ej rubbas, då fisken lägges i. De vackraste bitarna af fisken läggas på botten och sidorna, med det öfriga fiskköttet fyller formen. Resten af geléet hålles öfver och anrättningen ställes på is att stelna. Då den skall serveras, doppas formen hastigt i en kastrull med het vatten, aftorkas och stjälpes upp på rundt fat. Å-la-dauben garneras med persilja och serveras till smörgåsbordet.

Citronsuflé (f. 6—8 pers.)
1 citron, 1 hg. socker, 1 del. franskt vin, 1/2 del. vatten, 6 äggulor, 3 äggvitor.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gram).

Beredning: Citronen sköljes väl och torkas. Skalen afriives nätt och saften pressas ut. I en blankskurad kastrull blandas äggulorna, citronskal, citronsaft, socker, vin och vatten och vispas öfver elden, tills krämen är tjock och pösig, då den aflyftes och vispas tills den är kall. De till hårdt skum slagna ägghvitorna nedskäras, och krämen hålles i smord, elfäst form och gräddas i vattenbad i ugn omkr. 1/2 tim. Serveras genast, ur formen. — Om så önskas, kan i botten af formen läggas 1 kkp. rämlor och 1 kkp. äppelkompott, varfals med 50 gr. biskvier, krämen hålles öfver och suflén gräddas i vattenbad i ugn omkr. 40 min.

Får som vildt (f. 6—8 pers.) 2 kg. fårstek (kylen) eller sadel, 1 msk. salt (15 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 1/2 hg. späck.

Marinad: 2 del. vitt eller rött vin, 2 del. ättika, 2 del. vatten, 2 rödlökar, i klyftor, 1/2 selleri, i tärningar, 2 lagerblad, 1 tsk. hela nejlikor, 2 tsk. groft stötta enbär.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 3 del. buljong, 5 del. grädd.

Beredning: Köttet, som bör hafva hängt, så att det är mörkt, bultas med en fuktig klappa, torkas med en duk, urviden i het vatten, och ingnides med en blandning af saltet och peppar.

Till marinaden blandas alla ingredienserna i en stenröka, köttet nedlägges däri och får ligga 2—3 dagar, hvarunder det vändes 2 gr. om dagen. Det upptages, får rinna af, inklappas i en duk och späckas. En stekgryta upphettas, smört brynes däri, steken lägges i och brynes väl på alla sidor, bestros med kryddorna, spådes med den kokande buljongen och grädden och får steka sakta med tätt slutet lock, tills den är mör eller omkr. 2 1/2—3 tim., hvarunder den öses flitigt och vändes 3—4 gånger. Garneras med brynt potatis och persilja. Serveras med afredd säs, salader och gurka.

Vegetarisk jordärtskockspuré (f. 6 pers.) 1 1/2 lit. jordärtskockor, 1 rotselleri, 1 1/4 lit. vatten, 2 tsk. salt, 3 msk. smör (60 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 3 del. grädd, salt, socker, hvitpeppar, 2 äggulor.

Beredning: Jordärtskockorna sköljas, skrapas (helst under rinnande vatten), sköljas ånyo och få ligga 1 tim. i 1 1/2 lit. vatten, tillsatt med 2 tsk. ättika och 2 msk. hvetemjöl, för att ej bli mörka. Selleriet skalas, skäres i tärningar och lägges tillsammans med jordärtskockorna. De sättas på i det kalla vattnet, tillsatt med saltet, och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras. Två msk. af smört fräses med mjölet 2 min., purén och grädden spådas på, litet i sänder, och soppan får koka 5 min., hvarefter den afsmakas med kryddorna. Äggulorna vispas upp i soppskålen, resten af smöret lägges och soppan hålles i under vispning. Serveras med rostadt bröd.

Ägggröra (f. 6 pers.) 6 ägg, 5 del. mjölk, buljong eller vatten, salt, socker, hvitpeppar.

Till kastrullen: 1 msk. smör (20 gr.).

Beredning: Äggen vispas väl med kryddorna, och vätskan, som skall vara kokande, tillsättes under kraftig vispning. En kastrull smörjes med smör, äggblandningen hålles i och kokas i vattenbad under omrörning.

Den upplägges på varmt fat, garneras med persilja och serveras till bräckt skinka.

Äppelplättar (f. 6 pers.) 2—3 ägg, 3 del. grädd, omkr. 160 gr. mjöl, 7 del. mjölk, 1 tsk. salt (5 gr.), 1 1/2 msk. smält smör (30 gr.).

Till fyllning: 2 del. krossocker, 2 del. vatten (1/2 tsk. finrifvet citronskal) 1 lit. lösa äpplen.

Till plättlaggen: 2 msk. smör (40 gr.).

Beredning: Äggen söndervisvas med stälvisp, grädden ihålles och därefter vispas mjölet, som helst bör vara siktadt. Mjölen spådes på, saltet och smöret tillsätts, och smeten får stå 2 tim. för att svälla. Af sockret och vattnet kokas en klar lag som smaksättes med citronskallet, om så önskas. Äpplena skalas, kärnhusen uttagas, hvarefter äpplena skäras i 3 mm. tjocka skifvor, hvilka läggas direkt i sockerlagen och kokas till hälften mjuka. Plättlaggen upphettas långsamt. Smöret smältes i vat-

För Julen!

**I kartonger afpassade tyger till
Blusar & Klädningar.**

Siden.

Mtr.	om.	Kr.	Mtr.	om.	Kr.
4. Messaline Apollo . . .	44	5.00	5. Paillette Oedipus . . .	85	15.00
4. Paillette Walkyr . . .	45	5.80	5. Paillette Elektra . . .	90	16.25
4. Messaline Adami . . .	46	6.60	5. Satin Royal	90	18.75
4. Satin Diana	47	7.80	5. Crêpe Aïda	105	19.00
4. Satin Butterfly	49	9.00	5. Satin Charmeuse . . .	105	21.00

Ylle & Halvsiden.

Mtr.	om.	Kr.	Mtr.	om.	Kr.
1.75. Crêpe Mimosa . . .	105	5.00	5. Batist 'legant'	90	7.00
1.75. Crêpe Tango . . .	110	5.75	5. Armine Solide	90	9.50
1.75. Crêpe Autenit . . .	100	7.40	4. Crêpe Mimosa	105	11.60
1.75. Crêpe Fandango . .	110	8.50	4. Crêpe Tango	110	13.00
1.75. Crêpe Nizza	120	9.20	4. Franskt Kläde	130	14.00

Crêpe finnes i 300 och Siden i 1,200 modfärger!
Begär profiler! Alla profiler sändas gratis och franco!

**A.-B. NORDISKA KOMPANIET,
STUREPLAN.**

**BAST
ÄR**

**EKSTRÖMS
JÄSTMJÖL**

ÖREBRO KEM-TERN-FABRIK.

Obs.!

VARUMÄRKET

"FYRTORNETS"

Svenska

**Sardiner i finaste
Olivolja och Tomatsås
för Smörgåsbordet.**

Alla svaga barn böra få
Vasens stärkande Järnpreparat "Ferrol".
Dess angenäma smak gör att det med
lätthet tages. Aptitgivande ökar det
hastigt kroppsvikten. På alla apotek
till 2 kr. fl.

Ideal=Maccaroni

rekommenderas såsom be-
kväm vid tillagningen.

SVENSK MACCARONI
finnes i alla groflekar och längder

Julpengarna räcka till,

om förstånd. ink. göres. Anvisn. gratis mot ett 5 öres porto. Tillskr. Vinbolagets Fruktorakeri, Halmstad.

**Hushålls-
utgifterna
kunna nedbringas
med Gasens tillhjälp.**

Se gasverkets broschyr nr 28, som er-
hålles gratis å gasverkets utställning.
Gasspisar visas och demonstreras å

Gasverkets Utställning,
Sthlmstel. 60 32. Kungsgatan 54. Rikstel. 28 93.

**Världsberömda.
SINGER & O**

SYMASKINS AKTIEBOLAG
Filialer
på alla större platser.

**A. C. SVENSSONS
KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG**

**Äkta Göteborgs
Knäckebröd.**
Hygienkontrollant:
Dr G. Hjort
af Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

**Mellin's
Food**

är bästa kraftnärning för
svaga, klena barn i alla åldrar.
Bok om barns uppfödning gratis
och franko från Mellins
Food Depot, Malmö.

T-O-F-T-S

Ovillkorligen bästa té,
som erbj. i detta pris.
1/2 kg. 2.25, 1/4 kg. 1.15.
Förp. i vack. iacker.
beckkarn. Frakt o.
postaf. fr. 2t. 4st. 1/2 kg.
0 60 fr. Percy F. Luck
& Co H. A. B., Sthlm.

En välkommen julklapp
är Johann Maria Farinas Bau de Cologne med Kölnerdömen. Frisk och af en oförligen finhet. Erhålles lädvis och pr flaska till partipris vid köp direkt å Kölnerlagret, 24 Smålandsgat., Sthlm. Prospekt gratis och franko.

10-de min. Serveras med pressad potatis och den silade och skummade köttskyn eller ock med afredd säs.

FRÅGOR

ENHVAR läsare af *Idun* äger rätt att å denna afdelning framställa förfrågningar rörande husliga eller andra angelägenheter till besvarande af läsekreten. Dock förbehåller sig redaktionen oinbegränsad befogenhet att utesluta de frågor, hvilka anses sakna mera allmänt intresse. Hvarje publicerad fråga kommer att besvaras, och utbetalas för det bästa svaret å någon af här nedan införda frågor, som insändes till redaktionen senast 6 dagar efter detta nummers dato, ett pris af 10 kronor.

Nr 276. Ung intresserad flicka frågar hvilka resurser som erfordras för att kunna blifva danslärarinna och hvar man bäst kan erhålla den bästa undervisningen, samt hur stor kostnad det ungefärligen kan blifva. Rut.

Nr 277. Vi hafva starkt järnhaltigt vatten, som afsätter rost i tvättställ, toaletter och badkar, som äro af porslin. Huru kan sådan rost lättast borttagas utan att glasvren skadas. Rådsvill.

Nr 278. Har sett i tidningen, att nästa år komma ett femtiotal skrifter till att engageras vid pensionsanstalten. Måste man för att anmäla sig som sökande till dylik plats vara kunnig i maskinskrifning eller går det an om man äger kontorsvarena och har vacker handstil? Huru stora äro löneförhållandena för dylika skrifter, hvar bör ansökan ställas och till hvem bör den insändas? Hvilka betyg böra åtfölja den? Tacksam för upplysningar härom är Kvinnlig kontorist.

Nr 279. Hvad bör man göra för att bibehålla hårets färg ljus? Har märkt att det mörknar mer och mer och vore därför tacksam om någon kunde gifva mig ett godt råd hvad jag bör göra mot detsamma. »Alba.»

Nr 280. Säg i tidningen att i Stockholm anordnas en utbildningskurs för hemsköterskor. På flickor från landsbygderna också deltaga i dessa kurser. Erhålla eleverna sedan arbete efter genomgången kurs. Hur ställer sig deras aflöning. Hvad kostar dylik kurs? Anordnas ingen sådan kurs i Göteborg? Intresserad.

Nr 281. Huru skall man på bästa sätt rengöra hvita glacéhandskar och balskor. R. L.

Nr 282. Vore tacksam få en anvisning på någon billig affärstidning, engelsk, tysk och fransk, med mycket annonser och lämplig text. Har genomgått högre handelsinstitut och anser denna utväg till vidare utbildning fördelaktigast, då jag ej är i tillfälle få studera språken på närmare håll. Petrax.

Nr 283. Har hört, att kamomillte skall vara både blodrenande och nyttigt för hyn. Bör det drickas kallt eller varmt och skall det endast stå och dra eller kokas? Tacksam för svar. Prenumerant 1913.

Nr 284. Hvilka 3-klassiga flickgymnasier finnas i Stockholm? frågor Landsortstös.

Nr 285. Huru bakas Grahamsbröd? Anna-Lisa.

Nr 286. Vore tacksam få beskrifning på briocher. Anna.

Nr 287. Jag har köpt mig en liten nätt stuga på landet, innehållande 3 rum, veranda, tambur och kök. Hur skall jag tapetsera rummen trefligt och ordna dem? En bra stor trädgård till, hvad för slags fleråriga vackra och billiga blommor, träd och skall jag plantera? Flera berg i trädgården, hur skall jag ordna, för det skall blifva trefligt i bergen? Hvar skall jag köpa några billiga trädgårdsmöbler? Var vänlig och gif mig ett godt råd beder vänligen okunnig och rådsvill. Prenumerant.

Nr 288. Huru skall jag af hvitt nöthärgarn få en billig och treflig matta? Prenumerant 1913.

Nr 289. Kan man inne i låda draga upp plantor af aster, löfkoja m. fl. växter och huru behandlar man dem? Prenumerant 1913.

Nr 290. Vill någon bland *Iduns* vänliga och kloka rådgifvare gifva mig ett godt råd i en ömtålig fråga? Jag är en ännu rätt ung fru af aktad samhällsställning, bosatt på landet. Min man har rätt goda inkomster, vi ha ett lagom antal barn, två tjänare. Jag behöver ej vara helt bunden af barnen, emedan de äro anförtrödda i en fullkomligt pålitlig sköterskas vård. Jag har alltid ansett mitt äktenskap som ett bland de lyckligaste, kärleken till min man har hjälpt mig öfvervinna det, som ej fullt tillfredsställt mig. Men småningom blef detta mig icke nog, själfständighetskänslan växte sig allt större inom

Vid nervositet och sömnlöshet har **ENERGON** visat sig vara ett synnerligen stärkande och välgörande medel. **ENERGON** förekommer i form av kakao, mallos, kakor, piller och pulver. **ENERGON** förordas av framstående läkare. Tillverkas av A.-B. PHARMACIA, Stockholm. Kontrollant: Professor m. m. K. A. Vesterberg. Prospekt sändes på begäran direkt från A.-B. Pharmacia.

Lejon Pantar och Strumpor.

PRIMA KVALITE!

BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLADT MED OFVANSTÄENDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE

SYBEHÖRS - MANUFAKTUR- & KORTVARUAFFÄRER.

tenbad, och därmed penslas laggen. Smeten omröres väl, och när den är slagen på järnet, lägges en äppelskiva i hvarje rum, plättarna gräddas på båda sidor, läggas upp på varmt fat, öfversockras och serveras varma utan sylt.

Stekt, fylld svinhare (f. 6 pers.). 1 kg. svinhare, 1/2 citron, 1/2 msk. salt (8 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar, 1/4 tsk. ingefära, 3 vackra, syltiga äpplen, 1 hg. katrinplommon, 2 msk. smör (40 gr.), 1/2 lit. vatten, 1 tsk. salt, 1/2 tsk. fast köttextrakt (4 gr.). Beredning: Haren befrias från

det mesta fett, torkas med en duk, urviden i hett vatten och ingindes med citronsaften och kryddorna, väl blandade. Äpplena skalas, skäras i tunna skivor. Plommonen sköljas väl i ljumt vatten, få ligga 10 min. i hett vatten, inklappas i en duk och urkärnas. Haren skäres upp längs efter, fylles med äpplena och plommonen samt hopsys. Smöret brynes i en stekgryta, haren lägges i och brynes väl på alla sidor. Den spådes med vatten, tillsatt med köttextrakt och salt, och får sakta steka med tätt slutet lock tills den är mör eller omkr. 1 1/2-2 tim., hvarunder den öses öfver hvar

Bättre Siden

än de välkända kvaliteter vi föra i marknaden finnes icke. Profver på begäran gratis!

Brunkebergs Manufaktur Magasin, Stockholm.
Kungl. Hofleverantör.

NERVOGEN

NAMNET LAGLIGEN SKYDDADT

Nervstärkande. - Blodbildande. Antigtgivande. - Välsmakande. 250 gram: 3 kronor. Förordas af läkare, fås på apotek och i kemikalieaffärer. Tillverkas å Apoteket Ejdern, Göteborg. Till platser, där inga återförsäljare finnas, sändes Nervogen fraktfritt direkt till förbrukaren.

OM ALLA VISSTE

hur godt hälso- och samt

vanligt kaffe blir, då det blandas med VICTORIA-KAFFE, skulle de alltid använda detta utmärkta kaffetillsättningsmedel.

VICTORIA-KAFFE

är verkligen välsmakande och i motsats till vanligt kaffe äfven närande samt upphäver till stor del det vanliga kaffets hälsofarliga egenskaper. Blanda därför Edert vanl. kaffe med VICTORIA-KAFFE från Per Fricks Fabriker, Malmö.

Enligt intyg af prof. Alfred Peftersson, Dr K. G. Kuylenstierna, Dr Åke Melin m. fl. fackmän är SASOL öfverlägset alla andra antiseptiska medel och konc. munvat-ten.

SASOL användes å statsmedicinska anst. bakteriell. afdeln., allm. barnhuset, en del sjukhus och kliniker samt af enskilda läkare, veterinärer o. tandläkare. Ogiftigt. Allsidigt användbart.

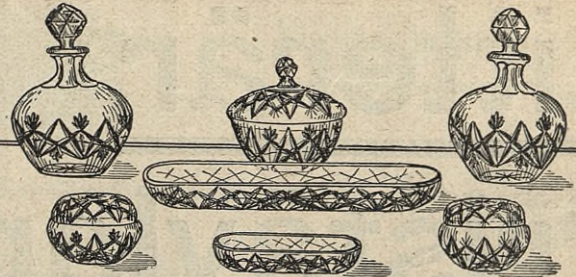
Säljes å apoteken och i välsorterade affärer i originalfl. å kr. 2: - och kr. 1: -.

F. PAULIS ELECTA Eau de Cologne

är genom sin friskhet och härliga

doft öfverlägsen alla andra fabrikat.

Ett Toalettgarnityr af Svensk Kristall

är en

Julpresent

som hvarje dam senterar.

OBS! Då äfven lösa delar säljas, kan hvar och en åstadkomma en stilfull present, som småningom kompletteras vid förekommande bemärkelsedagar.

OBS! Kompletta garnityr om 7 pjäser från Kr. 22.-. Särdeles vackra garnityr i färglagd kristall.

De Svenska Kristallglasbrukens Försäljningsmagasin, Kungl. Hofleverantör.

Stureplan. (20 Birger Jarlsgat.)

16 Norrmalmstorg 16. (Hörnet af Biblioteksgat.)

”Alltid chic” är den dam, som använder en parfym af märket F. Pauli. Årets modeparfym: Gold Reseda, Sublime samt Caprice de Pauli.

Alla som själfva vilja måla i hemmen och önska ett utomordentligt vackert och hållbart arbete böra använda emaljfärgen Chinalack. Arsenikfri enl. nya giftstadgan. Erhålles hos alla färg-handlare. Se till att Ni verkligen får Chinalack och tag ingen annan. Fabrikant: Dorch, Bäcksin & C:os A.-B., Göteborg och Stockholm.

ARI-MAN

Mitt hjärta och mina nerver äro friska, tack vare att jag alltid druckit Kathreiner i stället för det giftiga bönkaffet.

Kathreiner säljes i alla speci- affärer i paket å 45, 25 och 10 öre.

Barnängens Hydrozon-Salva

för brännsår, kylsår, hudutslag m.m. Effektivt medel mot snuva!

FLORODOL Tvål

Allt ifrån ditt första fram- tidande har Florodol två- len tönt en år från år ö- kad popularitet och detta tack vare sin absoluta ren- het och sina utsöfda ingre- denser, som gör att Floro- dol tvålen inligger en ställ- ning framför alla andra toalett-tvålar.

Litterär Pristävlan.

Undertecknade, utgivare av de populära barn- och ungdomspublikationerna **JULBOCKEN**, **BLAND TOMTAR OCH TROLL** samt **SAGOPRINSEN**, som under en lång följd av år utgått till hundratusentals svenska hem och av allmänhet som press mottagits med bästa vitsord, få härmed inbjuda författare av sagor och berättelser för de unga till deltagande i en **LITTERÄR PRISTÄVLAN**. För densamma gälla följande bestämmelser:

1. Delägare äger att fritt välja ämne och behandla det i sagans eller berättelsens form. Innehåll och framställningssätt bör vara lämpat för barn i åldern 8—15 år.
2. Tävlingskrift, avsedd för Julbocken, bör motsvara ungefär två trycksidor, avsedd för Bland tomtar och troll högst tjugo och för Sagoprinsen högst sexton sidor, allt resp. tidningens format.
3. Prisenämnden utgöres av författarinnan Jeanna Oterdahl, konstnären John Bauer samt redaktionen.
4. För de tre tävlingskrifter, som av prisenämnden sätts i första, andra och tredje rummen, utbetalas resp. **300, 200 och 100 kronor**.
5. Författare till sådan skrift vare skyldig att överlämna densamma till offentliggörande i vilken som helst av omtalade publikationer.
6. Prisenämnden förbehåller rätt att efter särskild överenskommelse inköpa sådana tävlingskrifter, som ej prisbelönats.
7. Mot prisenämndens beslut får ej talan föras.
8. Tävlingskrift skall vara försedd med motto och åtföljas av förseglad namnsedel, upptagande utom namn fullständig postadress.
9. Tävlingskrift bör helst sändas som assurerad eller rek. försändelse.
10. Om författare önskar tillbaka icke prisbelönat manuskript, skall anteckning härom göras å detsamma. För övriga ikläder sig förlaget ej något ansvar.
11. Tävlingskrift sändes under adress **Julbockens och Bland tomtar och trolls Redaktion, Älvsjö**; före innevarande års utgång. Å kuvertet tecknas **pristävlan**.
12. Prisbedömningen skall vara avslutad den 1 februari och kommer resultatet ofördröjligen att kungöras i Svenska Dagbladet och Veckojournalen.

Göteborg i november 1913.

Åhlén & Åkerlunds Förlag.

F. A. Norstedt & Söners förlag:

Fredrika Bremers Bild

Kalender, utgiven af Sigrid Leijonhufvud och Ellen Åkeman. Nr. 2:25.

STRYK

Elektriska Strykjärn.

Bästa strykjärn!
Pris från Kronor **5.—**

Visas i bruk å
Elektricitetsverkets Utställning,
Regeringsgatan 38.

ELEKTRISKT

mig, och nu lider jag djupt af att ekonomiskt så helt vara ofri och beroende. Som flicka hade jag en väl aflönad kontorsplats, sedan jag gifte mig har jag ej haft annan inkomst än den jag i form af »julkapp» fick hvarje jul för att sedan spara till nästa jul att köpa gåfvor för till — min man. Hushållspengarna äro så jämnt tillmätta, att det icke ens blir öfver till nålpenningar. Till kläder begär jag motvilligt och högst sällan, och för hvar gång uppreser sig min själfkänsla våldsamt häremot. En enda gång har jag försökt få min man att förstå det förnedrande i min ställning, men han blef sårad och kunde ej förstå, »hvad det kunde gå för nöd på mig». Flera häntyndingar i den vägen har han sedermera icke alls förstått. Och trots allt vet jag att han är varmt fästad vid mig. Jag vill på inga villkor framkalla konflikt men längtar efter större själfständighet — hvad bör jag göra? Har tänkt som en utväg att afskeda barnens sköterska och ensam åtaga mig vården af dem samt i ersättning begära en viss månatlig lön, fruktar blott att sära honom med ett sådant förslag. Utomhus har jag svårt att finna arbete, ej heller passar det sig i min ställning. Jag har visserligen anlag för litterärt arbete, har publicerat något och fått uppmuntran, men känner mig dock ej begäfvad nog till att på detta område lyckas därhän att det ekonomiskt skulle löna sig. Att ödsla tid och intresse utan motsvarande ekonomisk valuta anser jag vara orätt emot mina närmaste, om det och skulle bereda mig själf stor tillfredsställelse och glädje. Mycket tacksam för goda råd är

»En bland de många».
N:r 291. Kan någon af Iduns läsare gifva mig förslag till någon treflig salsmöbel, helst i tung stil, och ej lik alla man ser »gå igen» öfverallt. Tycker om ren och enkel stil. Mycket tacksam för svar är
Gunvor.

N:r 292. Är det svårt att förskaffa sig själfbildning? Af hvilka böcker bör man inhämta kunskaper och hvad bör man för öfrigt veta och kunna för att bland bildadt folk ej få skämmas för sin okunnighet. Har endast vanlig folkskoleundervisning.
»Gränslöst okunnig».

N:r 293. Hvar fås i Sverige den bästa praktiska och teoretiska undervisning i trädgårdsskötsel, spec. pomologi?
L. S.

N:r 294. Finnes någon bok i knyttling, i hvilken den, som förut kan knyttla, på egen hand kan lära sig runda kragar, jabots och stjärnor eller hvar man eljest kan lära sig det.
Tea.

N:r 295. I n:r 18 af Idun för 1912, det s. k. »Flickornas nummer», förekomma tvenne interiörer i uppsatsen »Iduns flickrumstäffan», sid. 300, märkta »En skånska» och Sofia Cederfeldt, Arboga, där ett trefligt bokskåp finnes afbildadt (samma modell å båda interiörerna). Frågas nu om någon ville vara af godheten upplysa om hvar ett dylikt finns att få köpa, samt om träslag, färg och pris. Tacksam för svar är
Hjördis.

N:r 296. Jag önskar så gärna någon anställning vid Baltiska utställningen, men vet ej hvart jag skall vända mig? Äger mångårig affärsvana och vana vid servering. Tacksam för upplysningar är
»Ordentlig och pålitlig».

N:r 297. Som jag tänkt öppna privat ålderdomshem ville jag bedja Iduns läsarinna gifva mig ett råd huruvida ett dylikt företag vore lömande samt hvilken plats vore lämpligast med hänsyn till billiga hyror och lefnadsomkostnader. Tacksam för svar.
Sjuksköterska.

N:r 298. Jag har en 18-årig son som vill komma in på en tidningsredaktion, men äger endast vanlig folkskolebild-

ning. Vore tacksam om någon ville upplysa om det kan vara några utsikter för honom på den vägen, och om så är, huru kan han få en sådan plats. Är nu i affär men trifs ej därmed.
Moder.

N:r 299. Tacksam för ett absolut tillförlitligt botemedel mot kalla fötter vore
—x—

N:r 300. Jag har en dotter som är 12 år gammal. Efter att ha vä gifvit henne skolundervisning af lärarinna i hemmet på landet, nödgas jag nu sända henne till skola i stad. Hvilket är förenadt med största fördelar att gå igenom realskola och taga realskoleexamen eller gå igenom 8-klassigt läroverk? Hvilket har störst kompetensvärde, då hon sedan skall söka plats på seminarium, för utbildning som lärarinna eller bank, post och dyl. För ett tillförlitligt svar tackar
Brita.

»DUMMA SKOR», utbrast Lill-Greta och slängde förtrefad bemälda don ifrån sig. »Aldrig bli de blanka. Här har jag stått en lång stund och borstat och slitit och ändå se de ut som paltar.»
»Hör du Anna», ropade hon till stora syster i köket, »hur bär du dig åt, som får fram en sådan präktig glans så fort du rör vid skon med borsten, snälla, rara, söta du, lär mig trollkonsten.»
»Joo ser du, lill-luffan», sade denna, granskande Grefas verk, »först och främst skall du inte försöka få någon glans med den där skräpkrämen, utan du måste ta' den här burken, Vikingkrämen. Och sedan skall du inte bara halvborsta skon, utan du måste efterpolera den med Vikingglansborstens polérsida, annars får du blott halv glans.»

Så här skall det gå till:
Stryk på litet Vikingkräm med penseln, avborsta med Vikingglansborstens borstsidan och efterpolera med polérsidan. Så där ja, där är Viking-glansen. Det går både fort och lätt, blott man går rätt tillväga. Men du måste behandla Vikingkrämen efter denna metod, ty på grund av sin renhet och frihet från klubbande och smetande ämnen ger den mindre friktion för borsten än vanlig skokräm och rätta glansen framträder därför först vid efterpoleringen, som i nödfall även kan göras med ett mjukt tygstycke.

LANDETS FÖRNÄMSTA FABRIKAT

KÖPAS AF ALLA SOM ÖNSKA LÄTTHET OCH ELEGANS PARAD MED HÅLBARHET

Viskafors GALOSCHER

OBS. DETTA VARUMÄRKE Å SU. AN!

Den vackraste hyn

har den som dagligen använder
Abecatvål.
Tillv. Fabriken Carl, Malmö Ö.
Rikst. 44 5.

D:r H. CEDERBERGS medicinska
SASOL-TVÅL
för toaletten.

(med tillsats af 10 % SASOL), är den ideal-tvål, som man hittills förgäfvets sökt framställa och som möjliggjorts först genom upppinnning af det öfverlägsna antiseptiska preparatet SASOL.

SASOL-tvålen är speciellt egnad att aflägsna vanprydnade hudåkomor såsom utslag, finnar, kvisslor, reformar, pormaskar, hudrodnad, fräcknar, fnassel o. dyl., hvilka under fortsatt begagnande försvinna, så att huden blir ren och klar, hyn frisk och ungdomlig.

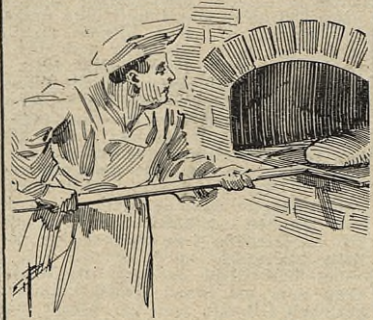
Säljes å apoteken och i välsorterade affärer å 50 öre.

Till platser där ännu ej återförsäljare finnes exp. gärna två profvtvålar portofritt mot 1 kr.

Aktieb. Sasol Gefle.

SASOL användes å Allm. Barnhuset, Sabsbatsberg, Statsmed. anst. bakteriologi, af d. m. fl. institutioner. Öfverlägset, ogiftigt, allsidigt användbart antiseptikum. Fl. å 2 kr. o. 1 kr.

Axa yrkesserie. N:o 12.

Bagaren bakar brödet för dagen, Flitigt vid arbetet gäller att stå; Rå bröd och hvetebröd olika slagen Skall det i boken vara att få. Degen han sätter, brödet han breder, Baket han ordnar på lafvar och spöt — Allt utan känsla af trötthet han veder, Tack vare **Axa hafregrynsgrot.**

Man känner lätt igen Axa-paketerna — när gröten är färdig kan man lika lätt smaka om det är Axa. Kokningslid: 3 minuter efter det gröten kommit i kok. Endast cirka 2 öre kostar en portion Axa hafregrot om Ni köper originalpaketer.

Realiseras

Handgjorda Herr- och Damkängor	
Herr	förr 25.— 18.— 15.— 10.— nu 15.— 12.— 11.— 7.—
Dam	förr 27.— 16.— 12.— 9.— nu 16.— 10.— 8.— 5.—
Barn	^{19/21} förr 2.50 3.— 3.50 ^{22/24} nu 1.25 1.75 2.25 ^{25/27}

Mot postförskott från
Skomagasinets Gartz, Borås.

Annonsera i Idun!

LEDIGA PLATSER

BARNSKÖTERS KOR, som genomgått utbildningskurs i Sällskapet Barnavårdsanstalt...

HEM. En mor (änka, fränksild eller gift, bildad) med ett absolut friskt barn på 3 å 5 år...

PÅ LANDTEGENDOM erhåller bättre flicka plats som husmoders hjälp...

ENKEL, huslig och barnkär flicka kan såsom sällskap och hjälp erhålla plats från jan. 1914...

BARNFRÖKEN, bildad, kunnig i späda barns vård...

BARNJUNGFURU med godt sätt mot barn, äfven kunnig i späda barns vård...

ANSPRÄKSLÖS, erfaren, bättre hushållsfröken, kunnig i enklare och finare matlagning...

I GODT HEM med tjänare, i stad i Närike, får duglig hushållsfröken plats...

PLATS, att tillträdas omkr 15 dec. d. å. för frisk, arbetsam och gladlynt flicka...

TILL FAMILJ på landet önskas en bildad, barnkär, ordentlig, gärna något äldre flicka...

FÖR ENKEL anspråkslös och bildad flicka finnes tillträde snarast plats ledig som husmoders hjälp...

Elever mottagas i Gobelinväfnad på nyåret. Ameli Fjæstad, Arvika.

För kvinnlig korrespondent, som behärskar tyska språket samt är kunnig i maskinskrifning...

Thé-Firma söker privatpersoner till försäljning i hemmen af förstklassigt temärke.

Kalmar Elementarskola för flickor. Föreståndarinnebefattningen för nästa läsår är till ansökan ledig.

STYRELSEN. Sjuksköterska. En tjänst som afdelningssköterska vid Norrköpings Stads Epidemisyjukhus är ledig...

Husföreståndarinneplats

hos lärare i stad ledig. Svar till »Lärare 35», Iduns exp., Stockholm.

Anspråkslös, bättre flicka,

kunnig i matlagning och andra inom hemmet förekommande sysslor får plats i liten familj i Linköping...

Skicklig 1:sta Modist,

kompetent att förestå modeafdelningen i större affär, verkställa inköpen och i öfrigt arbeta fullt självständigt...

Kristianstads Platsbyrå.

Telefon 1150. Förmedlar platser i alla brancher.

PLATSSÖKANDE

EN UNG BILDAD FLICKA önskar plats i finare familj som hjälp och sällskap, gärna där barn finnas...

PLATS som guvernant sökes af musikalisk flicka, som aflagt realskoleexamen. Svar emotes tacksamt till »Kerstin, 17 år», Iduns exp., f. v. b.

UNG BILDAD FLICKA fr. Dalarna, önskar på nyåret plats hos familj i Sthlm som verklig hjälp och sällskap...

TILL NYÅRET önskar ung, bildad flicka komma i prästgård eller till större herrgård för att mot fritt vivre hjälpa till i hushållet. Svar till »E. M. B.», Borgholm p. r.

UNG musikisk småskollärarinna önskar på nyåret plats i familj. Är äfven villig att deltaga i lättare hushållsgöromål. Svar till »Familjemedlem H. W.», Iduns exp., f. v. b.

UNG, barnkär flicka, af god familj, önskar plats på nyåret i ämbetsmannafam. i Skåne, att gå frun tillhanda. Är kunnig i handarbeten och linnesömnad. Sv. till »Del», Brunnby.

SJUKSKÖTERSKEHEMMET, Storg. 8, Sthlm, anskaffar sköterskor, hufvudsakl. U. A. S.-systar, till såväl fasta platser, som privatvård och läkarmottagn. Riks. Osterm, 1203. Allm. Tel. 26182.

UNG FLICKA önskar plats i familj där jungfru finnes nu genast eller efter jul. Van vid husliga sysslor samt finare handarbeten. Svar till »A. V. S.», Iduns exp., f. v. b.

UNG BÄTTRE FLICKA som genomgått tvenne hushållskurser samt lärt linnesömnad, finare handarbeten och väfnad önskar plats omkring den 15 jan. i finare familj i Stockholm...

BILDAD FLICKA af god familj önskar nu eller på nyåret plats som hjälp o. sällskap (gärna i Stockholm). Är kunnig i handarbete, klädsömnad samt husliga sysslor. Goda rek. finnes. Svar till »19 år», Iduns exp.

19 ÅRS BILDAD FLICKA önskar nu eller på nyåret plats som sällskap och någon hjälp i fin familj eller hos ensam dam (gärna i Stockholm). Är kunnig i handarbeten samt något klädsömnad. Goda rek. finnes. Tacksam för snart svar till »Officersdotter», Iduns exp.

SJUKSKÖTERSKA önskar värda herre eller dam. Är villig medfölja på resor. Kan äfven sköta ett hem. Svar till »N. r. 13» under adress S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

LÄRARINNA önskar plats under julferierna såsom guvernant. Svar till »24 år», Bredebolet, Algarås.

VÄFLÄRARINNA önskar plats på nyåret 1914. Är äfven kunnig i handarbeten samt bokföring. Tacksam för svar till »A. 73», Iduns exp., f. v. b. Stockholm.

LÄRARINNA, musikalisk, undervisningsvan, med goda betyg, söker plats i godt hem att tillträda 15 jan. 1914. Svar »Barnkär», Sv. Telegrambyrå, Sthlm.

35-ÅRIG, GLAD, BILDAD FLICKA önskar plats på nyåret, helst i Göteborg, för att under husmodersledning sköta mindre hem. Svar före 10 dec. märkt »Helena», Halmstad p. r.

BILDAD FLICKA med godt sätt önskar 15 jan. eller senare plats som sällskap och hjälp i fin fam. Är arbetsam, ordentlig, något van vid hem-sysslor. Lön önskas. Goda ref. Svar till »K. 17 år», Iduns exp., f. v. b.

Hushållsförsäkring

eller fö försäkring af kvinnliga tjänare meddelas af Riksförsäkringsanstalten (statens anstalt). Premie endast 2 kr. per år för hvarje tjänarinna...

UNDERVISNINGSVAN studentska önskar vårterminen 1913 plats i treflig familj i Stockholm...

UNDERSÖKNINGSVAN önskar plats i treflig familj i Stockholm att läsa läxor med barn och som hjälp och sällskap. Är äfven villig att deltaga i skrifgöromål. Svar till »Skånska 20 år», Iduns exp., Sthlm, f. v. b.

I GODT och trefligt hem, gärna prästgård, önska två unga flickor plats för att lära och delta i alla inom hemmet förekommande sysslor. Önskar anses som familjemedlemmar. Svar till »18 och 19 år», Iduns exp.

FÖRLOFVAD FLICKA önskar i febr. månad plats i bildad familj, där tillfälle gifves att under husmodersledning lära matlagning samt öfriga för ett enkelt hems skötande nödvändiga göromål. Sökande är villig att deltaga i inom hemmet förekommande sysslor. Svar med prisuppgift etc. ombedes till »Vänligt bemötandes», Iduns exp., Stockholm.

BÄTTRE FLICKA önskar från jan. plats i familj att hjälpa till i hushållet. Är kunnig i handarbete och något sömnad. Svar emotes tacksamt till »Pärlitlig», Box 2, Hultsfred.

TVA UNGA FLICKOR önska plats i bättre hem för att lära hushåll. Svar till »Martha och Maria», Iduns exp.

UNG, bildad dam, kunnig i matlagning, handarbeten och väfnad samt för öfrigt alla i ett hem förekommande göromål, önskar plats som sällskap och hjälp åt husmor. Svar till »Barnkär», Sollefteå p. r.

HÄGERSTAD LÄRARINNEHEM adr. Solfvesta mottager inackorderingar på längre eller kortare tid.

A NOBYNÄS herrgård adr. Frinnaryd erhålles utmärkt inackordering under julen och vintern. Härlig natur. Skog och sjö. Lungsjuka mottagas ej. Vidare meddelar Fru E. von Kothen, Nobynäs, Frinnaryd, Ostra stambanan.

I GODT FAMILJ erhålla bättre hushållslever inackordering med undervisning i allt hvad som hör till ett väl ordnad hem jämte matlagning, bakning m. m. Vidare genom bref. Svar till N. r. 15 Saltsgatan, Södertälge.

Under julferierna! I Stockholm finnes väl möblerade rum att hyra, enskilda eller delade till moderat pris. Centralt läge, nära spårväg. — Delvis eller hel inackordering kan erhållas. Prostanman F. Lundström, Kommendörsgatan 12 II, Stockholm.

Liten frisk, rar, föräldralös flicka, 13-14 års åldern, road af sömnad, får mot fritt vivre komma till ensam dam. Svar till »Mildt sinnelag», Södertälge p. r.

Konstnärshem i Italien.

I Florens' omgifningar, 30 minuters väg från dömeplatsen, (elektrisk spårvagn hvar tjugonde minut) mottages i härligt belägen villa med tillhörande park, stor atelier, elektrisk belysning, telefon, badrum, eldstäder och all tillbörlig komfort, från första nästik jan. ett begränsadt antal pensionärer. Priset 7 å 8 l i r e dagl., däri inberäknad en timmes gemensam konversation på italienska efter middagen. Adr. Astrid Ahnfelt, Villa Linda, 2 Via Poggio Gherardo, Settignano (Firenze).

Syster Elsas

Expektations- och Förlösningshem erbjuder blifvande mödrar ögenrad vistelse samt största möjliga garantier för lycklig nedkomst. Syster Elsas Spädbarnskrubba rekommenderas. Tag reda på dess ändamål och betydelse. Förfrågningar adresseras Syster Elsas Förlösningshem; Örebro. (Rikstelefon 250 Örebro.)

Örebro Husmoderskola

mottager nya elever d. 15 jan. 1914. Prosp. gen. Fru Alf. Hystedt, Örebro.

Skutskärs Husmoderskola

börjar sitt 6:te arbetsår den 12 jan. 1914. Teoretisk och praktisk undervisning i enklare och finare matlagning, bakning, konservering och alla inom ett hem förekommande göromål samt trädgårdsskötsel, väfnad, växtfärgning, linne- och klädsömnad. Helinackordering på skolan. Billig afgift. Nybyggd, tidsenlig lokal. Prospekt mot porto.

Hushållskurs

1 febr.—1 maj. Öfverstinnan A. Hyltén-Cavallius, f. Frick, Sandvik, Smålands Burseryd.

Bästa klappkameror 9x12 cm. Stölmä I å kr. 26.- med Special-Aplanat o. Singulatore Stölmä II å kr. 48.- med Extra-Rapid-Aplanat o. Varstulatore Stölmä III å kr. 88.- med Dubbel-Anastigmat o. Beschlussare Rikt illustrerad katalog, gratis och franko Stölmä & Simonsen, Malmö FOTO-HANDELSHUS

Flick-Underkläder. Vid behof af Underkläder torde Ni skriva efter vår rikt illustrerade priskurant för tricotvaror, som sändes gratis och franko. Stor sortering! Billigaste priser! A. Jönsson & Co., Kyrkogat. 32, Göteborg. Specialaffär för Tricotvaror.

Pianonofor 20 öre. Betala ej 1-2 Kronor per stycke när ni kan köpa senaste nyheter af Gilbert, Fall, Kollo, Ascher m. fl., såsom »Kinokönigin», »In der Nacht», »Putte», »Bilkurtis», »Huller om Buller» o. s. v. för 15-20 öre. Dessa finnes inbundna i praktband med 42-60 stycken. Enastående julpresent. Begär förteckning från »Musica», Stockholm, Ostorgsgatan 5. Rikst. 10374. Prenumerera på Idun!

Fråga efter CHESEBROUGH'S Vaseline GUL Absolut ren, luktfri och utan smak. För in- och utvårtes bruk. Rekommenderas af herrar läkare. I flaskor: små flaskor 25 öre, stora flaskor 50 öre. Äfven i askar från 10 öre. Säljes å alla apotek. Tillverkas endast af Chesebrough Manufacturing Co., Cons'd NEW YORK, N. Y., U. S. A. Filialaffär i 42 Holborn Viaduct, London, England.

Ombärlig för alla sömmerskor, och i öfrigt för alla damer, är TRYCK-KNAPPEN »BIJOU» med originalffjäder i ett stycke, utgörande den förträffligaste knäppning för klädningar. Sluter till mjukt och säkert och öppnar sig ej af sig själf, samt ger en slät yta. Garanterad rostfri. Begär endast märket Bijou, som finnes att tillgå i alla sybehörsaffärer.

Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Gymnastikdirektörsexamen
 afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
 Ny kurs börjar 14 sept.
 Prospekt gen. **kapten J. Thulin, LUND.**

Göteborgs Gymnastiska Institut,
 Göteborgs Arkader, Göteborg,
 längsta o. fullständigaste specialkurs i **Sjukgymnastik o. Massage.**
 Begär prospekt!

Doktor A. Kjellbergs
 kurs i massage och sjukgymnastik.
 Begär prospekt! Stockholm.
 Mästersamuelsgatan 70.

Damer!
 Innan Ni göra något för Eder hy, hänvänd Eder förtroendefullt till Franska Parfymmagasinet, Hofleverantör, 21 Drottninggatan 21, Sthlm, där Ni kunna diskret erhålla enastående och oskadliga medel, som verkligen förskönar hyn.

Javana Lelu
 det bästa medel för erhållande af långa ögonfransar och tjocka ögonbryn. Pris 6 kr.
Franska Parfymmagasinet,
 21 Drottningg. 21, Sthlm. Hofleverant.

MOMENTAN. Bästa färgmedel för hår och skägg. Är för hälsan oskadligt. Verkan ögonblicklig. Fäller ej vid tvättning. Pris 5 kr. pr sats.
Ziwertz Eitr., Göteborg,
 Återförsäljare rabatt.

Förnämsta medel att skydda huden och bevara hyns friskhet är
Oatine-Crème
 — en kraftig, snöhvitt naturprodukt af ren hafre. Äkta Oatine-Crème i hvit burk med grönt lock från The Oatine Co., London, säljes efter tullförhöjningen till 1.50 o. 3 kr. per burk. Oatine-Crème, -Tväål, -Puder o. -Balsam finnas öfverallt samt hos A. W. Nording, Biblioteksgatan 11, Birgerjarlsgat. 16 o. Drottninggatan 63 Stockholm.

Besvärande hårväxt
 borttages bäst genom
Macmillan & Arthurs
EPILATOIRE.
 Depôt hos A. W. NORDING, Sthlm. Biblioteksg. 11, Birgerjarlsg. 16, Drottningg. 63.

RAMIN
 Verksamt ulvårets medel mot **Reumatism**
 Till salu å 2 kr. pr fl. i de allra flesta apotek och kemikalieaffärer. Sändes fraktfritt till de platser där det förut ej finnes från **Salicylsäpfabriken i Eslöv.**
 Prenumerera på **Barngarderoben!**

EAU DE QUININE
 KRONAN AF ALLA HÄRVATTEN
ED. PINAUD
 18. PLACE VENDÔME PARIS
 Bevarar o. stärker hårväxten.
 FÅS ÖFVERALLT **ED. PINAUD**

H.G. SÖDERBERGS IMPORT A.B.
IMA ANTRACIT, HUSHÅLSKOL & KOKS

Riks. 5914, 3092, 575, 11809, 11812 • ALLM. 451, 3092, 1282, 2582

Köttsoffa

bereder man bäst af **MAGGI'S** Buljong-Tärningar

LILJEHOLMENS
 Stearinfabriks-Aktiebolag
 Kungl. Hofleverantör
STOCKHOLM SÖ.

Kronljus	Kanalljus
Stakljus	Grenljus
Lyktljus	Julgransljus
Altarljus	Cykelljus

Illuminationsljus
 Pianoljus "Splendor" i engelsk typ.

Endast superior och prima ljus äro stämplade "LILJEHOLMEN"

Margareta Slöjd- och Husmodersskola har till uppgift att praktiskt utbilda kvinnor såväl för enklare som större och mera krifvande hem. Upplysningar och prospekt från skolan. Postadr. Filipstad. Rikst. 246.

Strengnäs Hushållsskola.
 Ny husmoderskurs börjar 15 jan. 1914. Grundlig och praktisk undervisning. Prospekt med referenser genom Fru M. Braune, Strengnäs.

Örebro Kindergartenseminarium.
 Sifvermedalj å Örebroustställningen 1911.
 Ettårig, teoretisk, praktisk kurs för utbildande af ledarinnor o. lärarinnor vid Kindergården, hem, barnkrubbor, barnhem m. m. Vårterminen börjar 1 febr. kl. 1 f. m. Prospekt och upplysningar genom föreståndarinnan, **Fröken Maria Kjellmark, Oskarsparken 7, Örebro.**

Göteborgs Nya Husmodersskola
 S. Allégatan 2 A. Rikstelefon 106 24.
 Husmoderskurser på omkr. 4 mån. med början i jan. o. sept. Enkl. o. fin. matlagn., bakn., konserv., dukn. m. m.; linnesömn. utan träckling; hushållsbokf. o. beräkn.; hälso- o. sjukvårdslära; barnavård (valfr.). Kortare kurser i matlagn. o. linnesömnad f. m. och e. m.
 Prospekt o. upplysningar på begäran.
Elvira Friberg. Hildegard Friberg.

Språk- o. Hushållsskolan Fleurie, som börjar sin vårtermin d. 20 januari 1914, mottages ännu ett par elever. Prospekt på begäran. Rikst. 112 B.
Rosa Lönnies, Fleurie, Linköping.

Nobynäs Hushållsskola.
 Kurs fr. 20 jan. till 20 maj 1914.
 Bildade flickor mottagas å Nobynäs Herrgård, härligt läge i hälsosam trakt å småländska höglandet. Grundlig undervisning i hushåll, väfnad, handarbeten m. m. meddelas af skickliga, examinerade lärarinnor. Godt hem. Förfrågningar och anmälningar ställas till föreståndarinnan Fru E. von Kothen Nobynäs, Frinnaryd. Rikstelefon 5.
 Prenumerera på **Idun!**

LINDT & SPRÜNGLI
 — LINDT-CHOKLADERNA —
 FINASTE SCHWEIZERMÄRKE

Tag vara på de öfvertryckta spårvägsbiljetterna!

Mot 10 st. med siffror öfvertryckta kvitton och öfvergångsbiljetter erhålles

Job. Lundström & Co. A.-B.
 Kungl. Hofleverantör.
Anthracit
 Hushållskol Cokes Briketter.

ett gult spårvägs-kort å vårt hufvudkont. Skeppsbron 18.

OBS! Snabbtändande veckar!

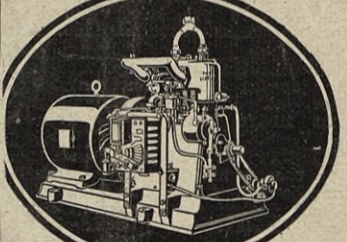

CLARA LJUS

Clara Stearinljusfabrik,
 Lars Montén, Stockholm.

Annonsera i Idun!

AUTOMATISKA
 ELEKTRISKA BELYSNINGS- OCH PUMPA LÄGGNINGAR (LISTER-BRUSTON) PAT. SYSTEM
 FÖR HERRGÅRDAR, VILLOR, HOTELL, KYRKOR M.M.

Starta och stanna automatiskt då ljuset tändes eller släckes. Ingen tillsyn under gång. Störlekar för 50 till 1000 installerade lampor.
A.-B. CELER, Regeringsgatan 32, Stockholm C.
 Bese vår profanläggning.

Göteborgs Handelsskola, Vasagatan 45 B, Göteborg. Års- och terminskurser. Bankkurs. Specialläroverk för språk, bokhålleri, kontorsgöromål, maskinskrivning o. stenografi m. m.
 Institutet arbetar energiskt på att giva eleverna en sådan utbildning i alla skolans ämnen att de efter genomgången kurs bliva berättigade till bra löner, som tillkomma skickliga bokförare, korrespondenter, maskinskrivare och stenografer.
 Alla eleverna, som genomgått årskursen, ha erhållit platser. Platsförmedlingen är kostnadsfri. Vårterminen börjar den 15 januari. Begär prospekt. Anmälningar böra insändas snarast möjligt.
Karl O. Lindeberg.

DIAMANT SÄPA
 Tvättpulver

GUMMIKLACKAR "Excelsior"

Finns i hvarje välsorterad skoaffär.

BRUNKEBERGS TEATERN
 Alltid veckans bästa nyheter!

Prenumerera på Idun!

Idun utgifves denna vecka i A och B.